

atér

akademický mesačník

z UCM v Trnave

Výtlačok z predaja poputuje do
Únie nevidiacich a slabozrakých
v Trnave.

DANO DANGL

Ak Slováka
nezabavíš, tvári
sa nasrato

Interview: Dano Dangi | Predvolebné kampane | Výstava X:1

08 | 2013-2014 | cena: 0,50 €

SPOLOČNOSTI OVLÁDAJÚCE PRIEMYSEL

STOVKY ZNAČIEK, KTORÉ NACHÁDZAME V REGÁLOCH SUPERMARKETOV, VYVOLÁVAJÚ DOJEM, ŽE NAŠE FINANČIE PUTUJÚ DO MNOŽSTVA RÔZNYCH SPOLOČNOSTÍ. OPAK JE VŠAK PRAVDOU. DRVIVÁ VÄČŠINA Z NICH PATRÍ LEN HŔSTKE ZNÁMYCH FRIEM, KTORÉ EXISTUJÚ NA TRHU. NASLEDUJÚCA TABUĽKA POSKYTUJE PREHĽAD O NAJZNÁMEJŠÍCH SPOLOČNOSTIACH, DO KTORÝCH NAŠE PENIAZE V SKUTOČNOSTI IDÚ.

07 interview

Dano Dengl: Umiera
zábava na Slovensku?

22 na muške

Koľko minuli prezidentskí
kandidáti na kampane?

32 anketa

Koľko minie priemerný
študent mesačne na
štúdium?

04 aktuálne

Novinky z FMK

10 téma

Slovenský dokument

18 fotostrana

Fotografie z výstavy X:1

24 absolvent

Martina Mitterpachová
Tokaříková

26 médiá

Budúcnosť fotožurnalistiky

28 pedagóg

Anton Fillo

30 jeden deň

Dabing

34 odporúčame

Kultúrne tipy redakcie

35 názory

Kto prehral volby?

Jednou z definícií úvodníka je aj jeho potreba analyzovať aktuálne spoločenské dianie. Slovinci si nedávno zvolili nového prezidenta, a to je spoločenská udalosť, ktorá si určite zaslúži pár riadkov aj v Atteliéri. Hlavou štátu sa stal v duchu tradície voľby menšieho zla Andrej Kiska. Pomyselným

krkom určujúcim smerovanie krajiny však naďalej ostáva Robert Fico a skutočným politickým víťazom sa podľa mnohých analytikov stal budúci líder pravice Rado Procházka. Čo ma však na prezidentských voľbách zarazilo nie sú výsledky, ale postoje niektorých médií k objektívnosti. Je jasné, že naše denníky či televízie budú vždy do istej miery poplatné svojim mecenášom, čo vyplýva zo systému ich financovania. Na cenzurovanie tlačových besied na TA3 či moderovanie diskusií jedným z kandidátov sme si už ako tak zvykli. Tentokrát sa však naplno vyfarbili aj opozičné médiá, ktoré antificovský postoj povýšili na súčasť svojej identity. Vytlačiť rozhovor, ktorý sa reálne neuskutočnil je síce ľudovo-povedané haluz, no aj od profesionálov zo SME to bolo trochu detinské. A vycapiť na prvú aj poslednú stranu .týždňa billboardovú výzvu v prospech Kisku, to už je priam smutné. Je síce fajn bojovať spoločne proti nepriateľovi, ale tak okato držať stranu jednému kandidátovi sa mi zdá nefér hlavne voči recipientovi. Ak si chcú vyššie uvedené médiá, ktoré v prezidentskej kampani pošliapali všetky zásady žurnalistiky udržať renomé objektívneho zdroja informácií, určite by nemali poukazovať iba na prešľapy Fica. Či tak robili za peniaze, alebo z lásky k pravicovým ideálom je úplne jedno, lebo u mňa vo voľbách neprehrali ostatní kandidáti, ale médiá. To je pre našu demokraciu ďaleko horší signál než Fico na hrade.

Magda Švecová

Ďakujeme, že ste za tento Atteliér zaplatili. Výťažok poputuje do Únie nevidiacich a slabozrakých v Trnave.

Dôvodom je zverejnenie fotografií z výstavy X:1, ktorej zisk taktiež išiel do ÚNS.

ročník desiaty, číslo 8 | 2013-14

vydáva

Fakulta masmediálnej
komunikácie UCM v Trnave

tlač

Vydavateľstvo Michala Vaška

šéfredaktor

Magdaléna Švecová

zástupca šéfredaktora

Ľubica Šulhánková

šéfgrafik

Martin Halač

editori

Lucia Osvaldová, Ján Janočko,
Ľubica Šulhánková

grafika

Michaela Hučková, Daniela Kršková, Samuel
Kušnír, Adam Lukáč, Marika Pavelková,
Samuel Potisk, Patrícia Reichlová, Ivana
Vyšná

jazyková korektúra

Ľudmila Krkošková, Dominika Cifrová,
Lenka Labačková

web

Ľudmila Krkošková, Daniela Kršková, Martin
Bohunický

facebook

Dominika Cifrová

kontakt

Skladová ul. 3, 917 01 Trnava
redakcia@attelier.sk
www.attelier.sk
www.facebook.com/attelierSK

predajné miesta

Knižnica FMK, JAMA, Attomat Skladová

ISSN 1339-1410

To London, Please!

Príležitosť zažiť neopakovateľnú atmosféru Londýna dostalo ôsmeho marca takmer 300 (nielen) študentov UCM. Červené telefónne búdky, tie najdôležitejšie pamiatky kozmopolitného mesta a známe hity od Beatles, Rolling Stones a mnoho ďalších legiend v podaní trnavskej kapely Libido, to všetko navodzovalo tie správne plesové pocity v priestoroch Hotela Holiday Inn v Trnave. „Kabinet eventov organizoval Študentský ples už tretíkrát a vždy bol výsledkom kooperácie študentov a vedúcich kabinetu, ktorí projekt organizačne zabezpečovali. Študenti sú však nosnými piliermi každého podujatia, pretože od začiatku semestra pracujú na kreatívnych nápadoch a ideách, ktoré pretavujú do samotnej realizácie,“ vysvetlila Petra Grešková, jedna z organizátoriek plesu. Štvrtý Študentský ples UCM bol zrealizovaný s finančnou podporou Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, a tiež Fakulty masmediálnej komunikácie. Jedným

z hlavných zámerov plesu však bola aj podpora Detského kardiocentra v Bratislave. Tento rok sa podarilo vyzbierať na tombole 1200 €. „Vďaka našim organizátorom – študentom, hosťom, ale aj ľuďom, ktorí nás v tomto projekte podporovali, hodnotíme 4. Študentský ples UCM ako úspešný a určite sa už veľmi tešíme na prípravu ďalšieho ročníka, v ktorom chceme opäť napredovať,“ hovorí Petra. K plesu neodmysliteľne patrí zlatý mok. Na tradičnú zvedavú študentskú otázku: Koľko sa toho popilo? odpovedá Petra Grešková s úsmevom, že bolo zabezpečených 180 litrov vína, hostia si však mali možnosť víno a ostatný alkohol zakúpiť aj priamo v hotelovom bare. „Dúfame však, že alkoholu sa vypilo len toľko, aby si hostia pamätali, aký jedinečný ples zažili. Zbudíť sa na druhý deň ráno bez spomienok, by bola totiž veľká škoda,“ dodáva.

Autor: Veronika Pilátová

Naša redakcia sa zabávala vo veľkom štýle!

Členovia predsedníctva ŠR UCM (zľava): Podpredsedovia: Filip Varga (FPV), Lukáš Mihálik (tajomník pre kultúru a šport), Silvia Tomčalová (FMK), Pavol Kozák (FSV), Katarína Kováčová (FF) a Matej Martovič (predseda. FSV).

UCM má prvého predsedu Študentskej rady

Matej Martovič z Fakulty sociálnych vied sa stal prvým predsedom Študentskej rady UCM. „Študentská rada UCM chce aktívne spolupracovať s vedením univerzity, či jednotlivých fakúlt. Chceme byť takým medzičlánkom medzi študentmi a vedením univerzity. Zároveň však dodávam, že nechceme vytvárať žiadnu opozíciu, práve naopak, chceme byť partnerom univerzity,“ hovorí o svojich plánoch predseda Martovič, ktorý je zároveň aj delegátom Študentskej rady vysokých škôl za UCM. Dodáva, že Študentskú radu treba ďalej budovať, nielen na univerzitnej úrovni, ale aj na fakultných úrovniach. Dlhodobou víziou je, aby každá fakulta mala svoju študentskú radu. A čo chystajú zástupcovia študentov

na UCM najbližšie? „Chystáme workshop na tému zamestnanosti mladých ľudí a ukázanie ciest ako sa úspešne uplatniť na trhu práce po skončení štúdia alebo aj počas neho,“ uvádza podpredsedníčka Študentskej rady Katarína Kováčová. „Na workshop sme pozvali rôznych zaujímavých ľudí. Prídu hostia z webového portálu profesia.sk, Manageria, jeden motívátor a rôzni iní. Viac informácií o workshope prinesieme už v najbližšej dobe,“ uvádza Pavol Kozák, podpredseda Študentskej rady. Volili sa taktiež štyria podpredsedovia, z každej fakulty jeden (viď foto). Predsedníctvo Študentskej rady UCM sa rozšírilo o ďalších dvoch členov – tajomníka pre kultúrne a športové záležitosti a tajomníčku pre

AKO SA VOLÍ ŠTUDENSKÁ RADA?

Volby predsedu a tajomníka prebiehajú tajne. To znamená, že každý delegát ŠR UCM mal jeden hlas. Na zvolenie je potrebná 2/3 väčšina prítomných delegátov. Delegáti pochádzajú z jednotlivých fakúlt UCM. Na každých 200 študentov fakulty vychádza jeden delegát. Delegátmi sa môžu stať tak, že podajú prihlášku do rady. Do budúcnosti však prebehnú primárky (volby). Na každej fakulte bude Študentská rada, ktorej členom môže byť hocikto, napríklad Študentská rada FMK UCM bude mať 30 členov – členom môže byť každý študent. A títo členovia budú spomedzi seba voliť 11 zástupcov do veľkej Študentskej rady UCM.

finančné záležitosti. Predsedníctvo sa volilo na ustanovujúcom Valnom zhromaždení Študentskej rady UCM 18. marca 2014.

FAQT Hustý Kvíz opäť bodoval

S akciami, ktoré organizuje Kabinet eventov a umeleckej interpretácie na FMK, sa aj tento rok roztrhlo vrece. Po Lyžiarskom zájazde a Študentskom plese sa 11. marca mohli študenti zabaviť na FAQT Hustom Kvíze, ktorý mal už po druhýkrát za úlohu preveriť vedomosti či kreativitu našich spolužiakov. Finálového večera sa zúčastnilo až štrnásť FAQT hustých dvojčlenných tímov, bojujúcich o skvelé ceny v rôznych kategóriách. „Nijako sme sa nepripravovali. Ja som si pozrela niečo o EÚ a zvyšok bola čistá improvizácia. Najviac som sa obávala toho, aby sme nevypadli v prvom kole. Myslím, že sme to brali športovo,“ vysvetľuje Karin z víťazného tímu Ententičky. Ani tento rok nezabudli organizátori kvízu na oddychovú chillout zónu, ktorá

Víťazné duo Ententičky

bola tentokrát umiestnená v Jame v deň súťaže. Kabinet eventov myslel pri organizovaní zahrievacieho kola večerného kvízu na všetko. Študenti si tu tak mohli oddýchnuť počas hrania stolových či kartových hier. Ženská časť populácie sa potešila kútiku s profesionálnymi vizážistkami, ktoré ich s radosťou nalíčili na večer a chalani si mohli zapretekáť na playsete Logitech G27. Najrýchlejší vyhral zaujímavú cenu: reproduktory. Naprázdno však neobišlo ani plné publikum Kína OKO. Sponzori boli štedrý, a tak mohli rôzne ceny vyhrať ľudia v publiku, ale aj fanúšikovia na sociálnych sieťach. Diváci v hojnom počte neprišli len podporiť svoj obľúbený tím, ale taktiež sa jednoducho zabaviť na event, ktorý preveruje nielen vedomostnú úroveň súťažiacich. Organizácia druhého Faqt-u mala okrem dobrej propagácie aj benefit vo forme atraktívnych a štedrých sponzorov. Študentom z Kabinetu eventov sa podarilo na spoluprácu nájsť približne 15 sponzorov. Nebol to práve ľahký oriešok, no aj to je údel organizácie neziskových podujatí. To potvrdzuje aj jedna z organizátoriek Veronika Blaškovičová: „Sponzorov sme zhľadali dvomi spôsobmi. Prvý bol využitie kontaktov, ktoré sme nadobudli už pri organizovaní iných eventov a spoliehali sme sa na naše dobré vzťahy.“ Pri vybavovaní sponzoringu je veľmi dôležité, aby sa splnili dohodnuté podmienky

OKRUHY FAQT HUSTÝCH OTÁZOK

- **1. kolo:** marketing a masmédiá, všeobecný prehľad a Európska únia
- **2. kolo:** znalosť reklamy, reklamných sloganov a lôg
- **3. kolo:** hádanie filmov pomocou filmových ukážok a pantomímy

a udržiavali korektné väzby s jednotlivými sponzormi. „Druhou cestou je získavanie nových subjektov. Napíšete e-mail alebo zavoláte, v krátkosti opíšete o aký event ide, čo od danej firmy alebo človeka potrebujete a protihodnoty, ktoré môžete ponúknuť. Stáva sa, že nie každý reaguje, prípadne vás aj zamietnu, preto je dobré si vopred zistiť či je váš event to, čo by mohlo vybraného sponzora zaujať,“ vysvetľuje spôsoby získavania sponzorov Blaškovičová.

Autor: Viktor Kudzia

Individuálny študijný plán pomáha k získaniu praxe

Patrícia

Vysoké školy, ako aj Univerzita sv. Cyrila a Metoda, udeľujú každý semester študentom individuálne študijné plány. Ak oň študent požiada a spĺňa

určité kritéria, môže si zvoliť aj takúto formu štúdia. Počas semestra polovicu času strávi v práci, kde si zdokonaľuje teoretické vedomosti a overuje si ich v praxi. Počas tej druhej sa snaží absolvovať najmenej 50 % dochádzky vyučovacích hodín z každého predmetu. Nie vždy ide len o prax. Keby sa IŠP neudeľovali alebo nebodaj obmedzovali, niektorým študentom by zneprijemnili životnú situáciu. „Veľmi by ma to ovplyvnilo, pretože už bývam sama a potrebujem si zarobiť a postarať sa o seba,“ opisuje svoju situáciu Patrícia (2.Bc, FMK), ktorá sa snaží skĺbiť prácu so

školou a pracuje ako sales asistent v Bershke. Býva sama, lebo sa už chcela osamostatniť a pričom si uvedomuje, že je to ťažšie ako žiť doma s rodičmi. „Táto práca ma veľmi baví a hlavne mi dá veľa do budúcnosti. Keď sa budem snažiť, tak môžem postúpiť na manažérsky post, čo je veľmi dobre ohodnotená práca a hlavne perspektívna.“ Dokázala by toto študentka Patrícia bez IŠP? „IŠP mi pomohol dosť, lebo som prešla na trvalý pracovný pomer, teda sa viac naučím v praxi,“ hovorí Patrícia, ktorá si teraz môže rozvíjať svoju budúcnosť a popritom sa venovať škole. Štúdium a trvalý pracovný pomer je niekedy ťažšia kombinácia, čo potvrdzuje aj Patrícia. „Niekedy mám toho plné zuby asi ako každý.“ IŠP pomáha k získaniu praxe a zároveň zlepšuje a uľahčuje život.

Harmonogram individuálneho štúdia :

- V odôvodnených prípadoch môže

študent bakalárskeho alebo magisterského študijného programu najneskôr do dvoch týždňov od začiatku výučby požiadať o individuálny harmonogram štúdia, ktorý upravuje vyučovaciu povinnosť študenta v príslušnom semestri.

- Individuálny harmonogram štúdia na žiadosť študenta schvaľuje dekan, ktorý má právo posúdiť dôvody žiadateľa. V prípade univerzitných študijných programov má túto právomoc rektor UCM.
- Predpísaná vyučovacia povinnosť je v takomto prípade minimálne 50 % z celkového počtu vyučovacích hodín študijného predmetu.
- Harmonogram štúdia akademického roka v ostatných jeho častiach je pre študentov, ktorí študujú podľa individuálneho harmonogramu štúdia záväzný.

Autor: Patrícia Mráziková

Trnavské univerzity sa zatiaľ nezlučujú

V posledných mesiacoch kolujú medzi trnavskými študentmi, rovnako i v médiách, dohady o zlúčení Trnavskej univerzity s Univerzitou sv. Cyrila a Metoda. Keďže sa nás to bezprostredne týka, Atteliér sa na túto situáciu rozhodol pozrieť bližšie a zistiť, ako to v skutočnosti vyzerá. I keď sa o tejto možnosti hovorilo už pred šiestimi rokmi, rozhodnutie vlády, že sa tak má skutočne stať, prekvapilo rektorov oboch univerzít. Aspoň zo strany univerzít sa o tomto kroku neuvažuje. Vynakladajú maximálne úsilie, aby študentom prostredníctvom kvalitného vzdelávania a vedeckej činnosti zabezpečili aj naďalej čo najlepšie prostredie pre ich štúdium a absolventom možnosti pre ich uplatnenie. Väčšiu váhu má však stanovisko štátu. Vláda Slovenskej republiky na svojom výjazdovom zasadnutí v Horných Orešanoch prijala uznesenie, kde ukladá ministrom školstva „povinnosť“ zaoberať sa otázkou zlúčenia Trnavskej univerzity a Univerzity sv. Cyrila a Metoda do jedného vysokoškolského subjektu s cieľom zníženia a zefektívnenia nákladov na ich prevádzku. Rozhodnutie vlády zaskočilo rektora

Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave Jozefa Matúša: „Hoci nie je žiadnym tajomstvom, že sa o podobnej alternatíve diskutuje v podstate od prvých rokov vzniku našej univerzity, nepovažovali sme a nepovažujeme túto alternatívu za tému, ktorá by bola, ako sa hovorí, na programe dňa.“ Univerzita sv. Cyrila a Metoda vznikla v roku 1997 – päť rokov po zriadení Trnavskej univerzity. Počtom fakúlt väčšia Trnavská univerzita sa k samotnému spájaniu vyjadrila stručne. „Trnavská univerzita neprijala žiadne rozhodnutie, ktoré by sa týkalo integrácie Trnavskej univerzity a Univerzity sv. Cyrila a Metoda, s ktorou môžeme konštatovať dobré vzájomné vzťahy,“ uviedol rektor Trnavskej univerzity Marek Šmid. Pripomenul pritom úspechy Trnavskej univerzity i to, že jej fakulty sa dobre umiestňujú v rebríčkoch

hodnotenia Akademickkej rankingovej a ratingovej agentúry. Zlúčenie oboch univerzít už pred šiestimi rokmi odporučila rektorom aj Akreditačná komisia. „Jedným zo záverov poslednej komplexnej akreditácie bolo odporúčenie rektorom oboch univerzít, aby sa zlúčili,“ hovorí predseda komisie Ľubor Fišera. Dôvodom podľa neho bolo to, že niektoré študijné programy na oboch školách sú podobné a je zbytočné, aby sa v jednom meste vyučovali na dvoch rôznych univerzitách. Obe univerzity sa teraz pripravujú na novú komplexnú akreditáciu svojich študijných programov. Podklady majú predložiť do 1. júla. Či do nich nejakým spôsobom zahrnú aj predpoklad zlučovania, závisí podľa Fišera od samotných vysokých škôl, ktoré tejto možnosti nie sú naklonené a chcú zachovať samostatnosť aj napriek dobrým vzťahom. Asi najpodstatnejšou informáciou pre nás študentov je však to, že aj v prípade zlúčenia by im bolo zabezpečené ukončenie práve toho študijného programu, ktorý si sami zvolili.

Autor: Veronika Zemanová

inzercia

Televízie majú rady istoty

Širokej verejnosti je známy najmä vďaka tvorbe zábavných relácií ako S.O.S, Partička či Kukátko. Donedávna ste ho mohli vídať v programe Milujem Slovensko ako kapitána jedného z tímov. V súčasnosti pripravuje film o Pavlovi Demitrovi, ktorý má v našich kinách premiéru na jeseň. Režisér, scenárista a herec – DANO DANGL.

V septembri má premiéru film 38 o Pavlovi Demitrovi. Avizovali ste, že to nebude klasický dokument. Na čo sa majú diváci pripraviť?

My to robíme takou mierne príbehovejšou formou. Samozrejme, je to biografia o Paľovi, pozeráme sa na jeho život od detstva až po tragédiu. S jeho manželkou sme podnikli cestu na miesto tragédie a to vytvorilo istú príbehovú líniu, ktorú tam vkladáme. Nebudú tam teda hrané veci, dokument bude atypický tým, že má akoby viacero rovín – tú hokejovú, Paľov osobný život plus táto príbehová línia. A práve preto to nie je dokument v pravom zmysle slova.

„Televízie radšej investujú do telenoviel ako do sitkomov, čo je logické.“

Kam všade ste sa kvôli natáčaniu vydali a v čom bolo špecifické?

Boli sme v Kanade, Amerike, Čechách, na Slovensku a v Rusku. Najviac mi utkveto v pamäti Rusko. Bol som tam prvýkrát a je to zvláštna krajina s rovnako zvláštnymi ľuďmi.

Navyše, tam aj späť sme išli vlakom a jedna cesta trvala 42 hodín. S klasickou cestou lietadlom do USA sa to nedá porovnať.

Vyskúšali ste si, aké je to natáčať celovečerný film na Slovensku. Prečo podľa vás nevzniká pôvodných filmov viac?

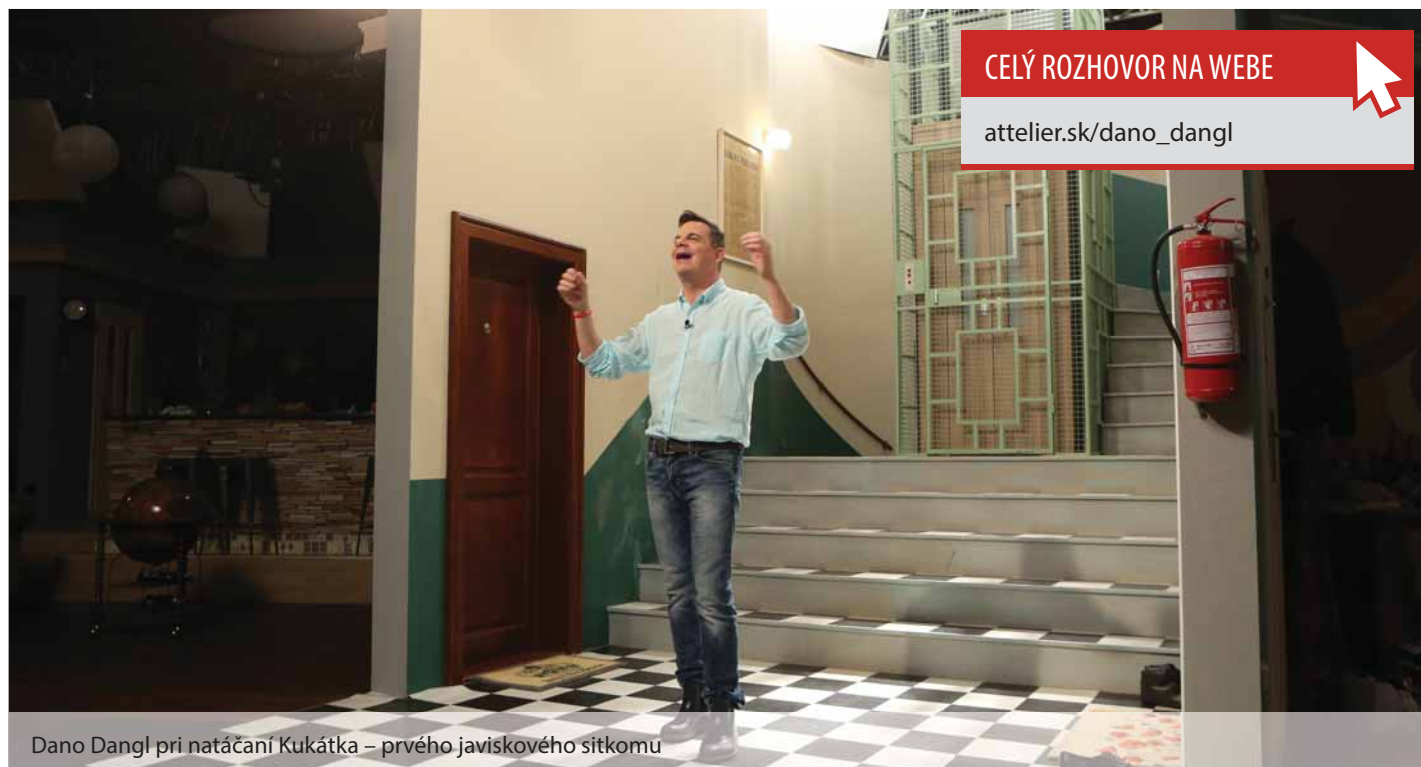
Slovensko je taká nešťastná „gubernia“, lebo realita je taká, že návštevnosť našich kín je nízka a nie je schopná pokryť náklady na tvorbu filmu. V Nemecku, Holandsku a možno aj v Čechách s týmto problémom nemajú. Druhá vec je, že my Slováci kritizujeme a sme náročnejší k vlastným filmom než k tým zahraničným. Mám pocit, že keď človek ide na takého Spidermana a je to v konečnom dôsledku strašná sračka, tak sa nechá obalamutiť počítačovými efektmi a nakoniec nad tým kývne rukou a povie, no oukej, bola to sračka, no a čo? Keby to urobili Slováci, tak je to prúser. Robíme českú a slovenskú verziu Partičky. V českej Partičke je oveľa jednoduchšie sa uvoľniť a zabávať, lebo ľudia sú oveľa viac pripravení baviť sa. Slováč čaká na to, že teraz ma poď zabaviť a ak ma nezabavíš, tak sa budem tváriť nasrato.

Kukátko je váš nový projekt, javiskový sitkom. Chýbajú Slovensku kvalitné sitkomy? Neuvažujete nad vlastným „klasickým“ sitkomom?

Viete čo, sitkom je veľmi náročný tvar. Tiež tu môžeme naraziť na to, čo som už spomínal – sitkom má istú divácku základňu, ktorá ho bude sledovať, lebo má rada ten formát a má rada ten štýl humoru. Potom je tu väčšina, ktorá ten štýl humoru až tak rada nemá. Vyrábať sitkom je tiež relatívne drahá vec a nie každá televízia si ju môže dovoliť. Navyše, televízia musí do veľkej miery rátať s tým, že sledovanosť nebude obrovská ako napríklad u telenoviel. Televízie teda radšej investujú do telenoviel ako do sitkomov, čo je logické. Chýba aj trpezlivosť, projekty niekedy končia tak, že nemajú pokračovanie, pretože televízia pri nich nemá snahu vytrvať.

V Kukátku môžu diváci v sále rozhodovať o osudoch účinkujúcich. Chýba vám v programoch na Slovensku väčšia interakcia s divákmi?

To asi aj áno. Hlavne mi na Slovensku chýbajú veci ako napríklad Late Night Show, ktoré sú

Dano Dangel pri natáčaní Kukátka – prvého javiskového sitkomu

CELÝ ROZHOVOR NA WEBE

attelier.sk/dano_dangl

„Vždy, keď idem do iného projektu, musí to mať v sebe niečo nové.“

kontaktné s publikom, alebo programy s komikmi a lá Donutil, ktorí rozprávajú sami pred veľkým publikom. To je to, čo mi tu chýba. V tomto sme my Slováci zaspali.

Existuje univerzálny recept na dobrú zábavnú šou?

To asi nie. Pre mňa je ale dobrým znamením, ak sa ľudia, ktorí stoja v pozadí a diváci ich nevidia, na tom dobre baví a držia programu palce. Vtedy viem, že som na dobrej ceste. Ak to tak nie je, nastávajú pochybnosti.

„Tiež by som ocenil, keby sme už prestali vyrábať také „lahšie“ seriály, ale skutočne by sa urobilo niečo ako napríklad Tisícročná včela.“

Chýba vám v domácej zábavnej tvorbe konkrétna relácia? Prečo napríklad nemáme na Slovensku program, ktorý by bol politickou satirou?

Politická satira veľmi chýba, a to v akejkoľvek podobe, či už v skečovej, dialógovej alebo rozhlasovej. Celé sa to pred rokmi vytratilo, ale myslím si, že posledné dni nahrávajú tomu, aby niečo podobné opäť vzniklo.

Má šancu uchytiť sa u nás dlhodobý aj originálny zábavný formát alebo chcú diváci len prebraté formy zo zahraničných televízií?

Veci, ktoré vznikali ešte v Československu, napríklad televízne pondelky alebo Bakalári, fungovali a mali tradíciu. Myslím, že aj u nás by mohlo vzniknúť mnoho vecí, ktoré by boli úspešné a my by sme ich vedeli predávať do zahraničia. Pravdou však je, že televízie majú rady istotu a skôr sa chytia projektu, ktorý je preverený v niekoľkých krajinách.

Myslíte si, že pri tvorbe takýchto programov chýbajú ľudia s dobrými nápadmi alebo sa jednoducho divákovi nikto nezavďačí?

Nikdy som sa na to takto nepozeral. Aj ja som bol tisíckrát obviňovaný z plagiátorstva a nevravím, že som sa nenechal inšpirovať. Formáty ako S.O.S a Partička fungujú v iných podobách v rôznych častiach sveta. Dodávané programy však musia byť na každom trhu do istej miery svojské a nové. Napríklad aj česká podoba Partičky vyzerá dnes inak než tá slovenská, lebo sa vyvíja svojím životom. Nemyslím si, že u nás nie sú ľudia, ktorí by vedeli niečo také urobiť, skôr je to o tom, že ten priestor pre nich je zúžený.

Do povedomia širšej verejnosti ste sa dostávali od roku 2004 cez SOS. V tej dobe to bola jediná šou tvorená skečmi v hlavnom vysielacom čase. Aké je to vytvárať zábavný program v týždennej slučke pre verejnoprávnú televíziu?

Výborné. Pre mňa to bola skvelá skúsenosť

a taký „nákop“ do života. Vyzdvihol by som pár vecí. Prvá z nich bola sloboda. Nikto nám do toho, čo sme si robili, nekafral a ak áno, tak len veľmi okrajovo. Druhá, že ma veľmi bavilo písať, robiť si prdel z kadejakých vecí. Čo sa týka tej periodicity, výhodu som videl v tom, že človek nevypadol z rytmu. Po istej dobe však príde stav, pri ktorom sa človek cíti akoby unavený z robenia tej istej veci. Aj ja som to na sebe zaznamenal. Bolo to niekedy po treťom roku a potom sa to znovu našartovalo. Áno, SOS bolo náročné, ale robili sme to s veľkou chuťou a radosťou.

Čo presne bolo príčinou ukončenia S.O.S?

Pokiaľ si dobre spomínam, oficiálnou príčinou bol nedostatok financií. Už ani neviem presne. Keď chcete niečo ukončiť, tak si nájdete dôvod, ktorý ani nemusí byť objektívny. Pamätám si, že televízia vtedy išla do nejakého úsporného režimu, a takto nám to vtedy zdôvodnili. Zase na druhej strane, nebyť konca S.O.S, nevznikla by Partička. Nebyť Partičky, dnes neexistuje Kukátko. Keď raz skončí Kukátko... Vždy je to výzva, pozeráť sa smerom do budúcnosti, spraviť krok vpred.

Ako vznikol nápad vytvorenia Partičky?

Úplne úprimne? V Maďarsku chodila šou Beugró. Bolo to niečo podobné, účinkovali tam štyria herci, ktorí improvizovali. My sme už dávno, dávno predtým premýšľali nad niečím podobným, no nevedeli sme však zo-hnať hercov. Napadla mi štvorica chalanov z Astorky – Lukáš Latinák, Majo Miezga, Ďuro Kemka a Robo Jakab, o ktorých som vedel, že bežne chodia po baroch a improvizujú. Mali s tým teda nejaké skúsenosti. Najprv sme improvizácie skúšali v divadle L+S, tam to za-fungovalo veľmi dobre, tak som to ponúkol televízii a už to išlo.

„Občas sa ozvú ľudia, z ktorých si robíme srandu. Niektorí to znášajú lepšie, niektorí horšie a niekedy sa stane, že trafená hus zagága.“

Ukončenie Partičky na Markíze bolo odôvodnené nízkou sledovanosťou (v nie príliš atraktívnom čase, pozn. redak-tora). Výhra v ankete OTO však svedčí o spokojnosti a záujme divákov. Ako si to vysvetľujete?

Ako už bolo spomenuté, dôvod sa vždy nájde. Je to súhra niekoľkých okolností. Je pravda, že sledovanosť trochu poklesla, ale tiež je pravda, že televízia predtým prehádzala vysielacie časy. Taktiež som nebol ochotný ísť robiť Partičku do interných kapacít

Markízy. Chcel som to vyrábať vonku a to vtedajšiemu vedeniu veľmi nevoňalo.

Nemali ste niekedy problémy kvôli parodovaniu známych ľudí? Napríklad pri parodovaní Braňa Mojseja či strieľaní si z Andrey Verešovej?

Občas sa ozvú ľudia, z ktorých si robíme srandu. Niektorí to znášajú lepšie, niektorí horšie a niekedy sa stane, že trafená hus zagága. Je pravdou, že v prípade Verešovej to bolo naozaj na hrane, bola tam takmer súdna žaloba na televíziu, bolo to vtedy veľmi nepríjemné. Ale už je to v poriadku, vyjednálo sa to. Čo sa týka Mojsejovcov, je zaujímavé, že v dobe našich konfliktov sme sa nikdy nestretli osobne. Vtedy to zaváňalo veľkou nepríjemnosťou. Dialo sa napríklad aj to, že pred domom nám zastavila taká limuzína a sledovala nás. V podstate som si vždy o Braňovi myslel, že sa skôr silí do nadávania na nás. Nikdy sme sa o tom bližšie nerozprávali, ale myslím si, že obaja to berieme ako minulosť a teraz je to už jedno.

Ako s odstupom času hodnotíte váš prechod do JOJky a skečou Haló? Iní účinkujúci, iné kultové postavičky v skečoch...

Vždy, keď idem do iného projektu, musí to mať v sebe niečo nové. V tom období sme od Fera Borovského dostali otvorené dvere, dal nám voľnú ruku a pre takýto typ relácie je to to najlepšie. Tá druhá séria už bola oveľa bližšie tomu, čo sme chceli. Uvidíme, čo bude s treťou sériou.

"Nemyslím, že sme smutní ľudia a nerozumiem tomu, prečo je toho humoru tak málo."

V čom spočíval výber protagonistov?

Na Slovensku nie je až tak veľa ľudí, ktorí sa v týchto vodách pohybujú. O Mišovi Kubovčíkovi som vedel, že je neskutočný talent. O Sveťovi Malachovskom viem dlhodobo, že je talentovaný na vtipy, zábavné scény, a to dokonca aj vizážou. A navyše je výborný spevák. Romana Pomajba dávam všade, kam môžem, lebo je to veľký profesionál. Tieto veci vie robiť brilantne, aj keď imidž nemá práve najlepších a niektorí ľudia ho až tak veľmi nemusia. A Zuzka Šebová je výborná herečka a komička. Okrem nej a Peti Polnišovej nepoznám nikoho, kto by bol takto typovo podobný. Vybral som teda ľudí, u ktorých som mal pocit, že sú najlepší a spojil som ich dokopy.

V S.O.S aj v Haló sa striedali skeče. Ako by ste porovnali výrobu žánrovo podobného

„Áno, SOS bolo náročné, ale robili sme to s veľkou chuťou a radosťou.“

programu vo verejnoprávnej a súkromnej TV?

Je to veľmi odlišné. Čo sa týka S.O.S, tam som účinkoval a písal. Na JOJke dosť veľa písal Mišo a Sveťo, ja som to hlavne režíroval. Takisto v STVčke sme to robili v inej spoločnosti, Haló som robil cez svoju spoločnosť. Pohľad je teda trochu iný. Aj tá doba sa posunula, humor už musí byť inak zameraný a typovo odlišný.

Na Slovensku majú úspech hlavne prebraté formáty. Nevedia Slováci vymyslieť úspešný veľký formát?

Dievča za milión a Miliónový tanec boli podľa mňa veľmi úspešné veci. Vieme spraviť niečo úspešné, ale asi je jednoduchšie pre televíziu „dať ruku do košíka istoty“. Ak kupujete formát zo zahraničia, napríklad Hlas alebo X Factor, tak dostanete kopu materiálov o tom, ako má tá šou vyzeráť a vy si prečítate, čo presne máte robiť. Nie je v tom nejaká extra tvorivá činnosť, ale nepodceňujem to, pretože to treba vedieť urobiť, len je to jednoduchšia cesta.

Čo celkovo chýba Danovi Danglovi v slovenských televíziách?

Chýba mi vyzdvihovanie našich osobností či už politických osobností minulého storočia, vedcov alebo ľudí, ktorí niečo dokázali na Slovensku alebo za hranicami. Problém je v tom, že my Slováci sa navzájom nemáme radi a závidíme si. Tiež by som ocenil, keby sme už prestali vyrábať také „lahšie“ seriály, ale skutočne by sa urobilo niečo ako napríklad Tisícročná včela. Obávam sa, že si na to

ešte počkáme, pretože je to finančne nákladnejšie. Česká televízia však ide touto logikou a vychádza im to.

Z vášho pohľadu – aký program chýba slovenskému divákovi v programovej štruktúre našich TV? Aký je váš celkový pohľad na naše televízie?

Chýba hraná tvorba, ktorá je pocitivá a kvalitná. Chýba nám aj humor. Keď sa dnes pozriem na televízny program, tak vidím len Kukátko, Profesionálov a Haló na JOJke a Nikto nie je dokonalý na Jednotke a tam sme s humorom skončili. Nemyslím si, že sme smutní ľudia a nerozumiem tomu, prečo je toho humoru tak málo.

Autor: Ján Janočko
Foto: archív D. Dangla

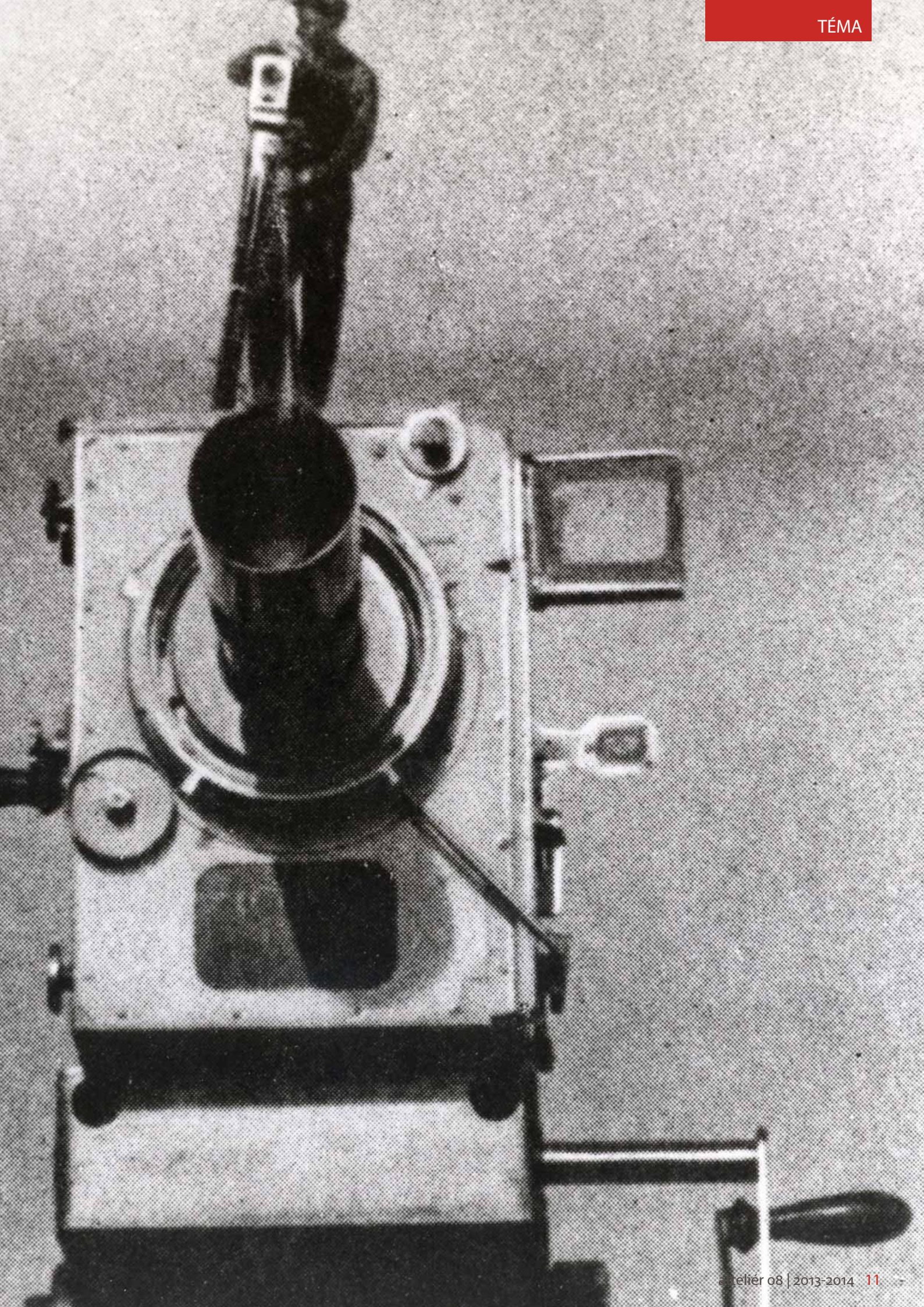
DANO DANGL

Rodák z hlavného mesta vyštudoval stredné odborné učilište polygrafické. Po strednej škole ho prijali na VŠMU v Bratislave. Po štúdiu pôsobil dva roky

v Košiciach. Stál za niekoľkými zábavnými programami, napríklad S.O.S, českou a slovenskou verziou Partičky a Haló. Jeho hlas možno poznať aj z dabingu a pôsobí v divadlách GUnaGU a LUDUS. V súčasnosti ho môžeme vidieť napríklad v prvom interaktívnom sitkome na Slovensku s názvom Kukátko.

Vidieť svet očami dokumentu

Zachytiť emóciu, vyjadriť krásu,
sprostredkovať atmosféru –
to je poslaním dokumentov.
Skutočnosť, ktorá je mnohokrát
rovnako (ak nie viac) príťažlivá
ako fikcia a dostane nás na
zaujímavé miesta či pozve do
súkromia neobyčajných ľudí.
Aké výzvy a prekážky zdolávajú
slovenskí dokumentaristi?

Slováci dnes vnímajú dokument intenzívnejšie

Okrem chutných bryndzových halušiek, pekných žien a kvalitnej slivovice sa Slovensko môže pochváliť aj skvelými dokumentárnymi filmami. Dobré meno nám tak aj na medzinárodnej úrovni robia ľudia, ktorí stvárnajú realitu takú, aká je. Medzi ľuďmi prinášajú nevšedné a nie tak často spracované témy. Prinášame vám prehľad tvorby viacerých slovenských dokumentaristov, ktorí formujú reliéf slovenského dokumentu.

Keď v roku 1895 bratia Lumiérovci premietli v Paríži prvý dokument Príchod vlaku ani sami netušili, aké nadšenie film vyvolá. Súčasť bežného života zvečnená a sprítomnená na obrovskom plátne pôsobila a stále pôsobí na diváka. Začiatkom dvadsiatych rokov minulého storočia sa o rozvoj dokumentu zaslúžili viacerí ruskí režiséri – Dziga Vertov, ktorého preslávila séria dokumentov Kino pravda, Kino oko či Človek s kinoaparátom alebo Krížnik Potemkin od Sergeja Eisensteina. Kľúčový význam dokumentov potvrdili aj dokumenty z obdobia vojny a následných celospoločenských zmien. Dokumentárne prvky v sebe nesú aj projekty prežitia v divnej prírode či ciest okolo sveta, z ktorých sa za roky stali obľúbené divácke programy. Slovenské dokumenty sa okrem vojny zameriavali na otázky komunizmu, silných inšpiratívnych ľudí či zákutí prírody, a to nie len domácej.

„Naše študentské filmy sú porovnateľné s európskymi.“

Žakovský farár zaujal masy

Farár zo Žakoviec, ako neodmysliteľne prezývajú Mariána Kuffu, sa stal námetom najnovšieho filmu dokumentaristu Ladislava Kaboša. Ten nakrútil viac ako šesťdesiat

filmov, medzi nimi životopisný dokument Zmenil tvár Šanghaja (príbeh architekta Ladislava Hudca) či príbehy dokumentujúce dianie vo svete z arabskej jari AL ENTISAR – Loď nádeje a Krvavé piesky Líbye. Príbeh

Top 10 slovenských dokumentov

Nickyho rodina (2011)

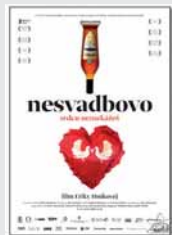
Dokument režiséra Mateja Mináča mapuje udalosť z roku 1939, v ktorej Nicholas Winton zachránil 669 detí z nacistami okupovaného Česko-Slovenska.

O jeho skutku sa verejnosť dozvedela až takmer päťdesiat rokov po danej udalosti, keď jeho žena objavila skryté dokumenty v starom kufri. BBC následne zorganizovala stretnutie záchrancu s vyše sto zachránenými deťmi. Posolstvo Wintona má aj silný súčasný rozmer – jeho príbeh inšpiroval tisíce mladých, ktorí sa rozhodli založiť charitu na podporu detí v Afrike a Kambodži. V dokumente sa objaví viacero známych českých hercov a dokonca aj Dalai Lama.

Pururambo (2005)

Cestopisný dokument z dielne Pavla Barabáša odhaľuje skryté zákutia tropického ostrova Nová Guinea. Kraj opradený dávnymi mýtmi o duchoch, primitívny život domorodcov, ktorí sa ešte nestretli s civilizáciou a stále praktizujú kanibalizmus. Tento film vám garantuje hodinu nefalšovanej tropickej a tajomnej výpravy, ktorá vás určite nadchne.

Nesvadbobo (2010)

Príbeh dokumentu je situovaný do prostredia slovenskej dediny, v ktorej sa stretla generácia tridsiatnikov, ktorým sa do ženevia príliš nechce. Riešiť sa to rozhodne starosta – generál na dôchodku, ktorému k idylickému obrazu modernej dediny chýba už len populačná explózia.

Pod dokument sa scenáristicky aj režisérsky podpísala Erika Hníková a nakrúcal sa v Zemplínskych Hámroch.

Mesiac v nás (2009)

Tabuizované témy nie sú cudzie slovenskej dokumentaristke Diane Fabiánovej. Tá vo svojom dokumente mapuje život Dominiky, ktorá prežíva

obdobie dospievania a s tým spojené fyziologické zmeny. Jasnou a zrozumiteľnou formou prezentuje a vyvracia zastarané názory na menštruáciu, za čo dokument získal niekoľko medzinárodných ocenení.

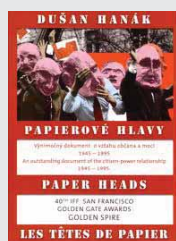

Slepé lásky (2008)

Jeden z najúspešnejších dokumentov slovenskej histórie vznikol pod taktovkou Juraja Lehotského. Zachytáva prežívanie

farára, ktorý svoj život zasvätil práci pre ľudí, prilákal do kín rekordné množstvo ľudí a s počtom dvadsať tisíc divákov prekonal dovtedajších lídrov Slepé lásky či historicky najúspešnejší Hanákov dokument Papierové hlavy. Ladislav Kaboš pracoval s farárom už po tretíkrát, pričom začal v roku 1999 a dieťa žakovského farára sledoval od jeho zrodu. Na svojom konte má dokument Kde končí peklo, začína nádej z roku 2003, za ktorý získal cenu Vox Humana. „Keď sa chcel Ladislav Kaboš v roku 2010 vrátiť do Žakoviec a pokračovať v príbehoch bývalých kriminálnikov a zistiť, čo sa zmenilo, zastihol farára Mariána Kuffu na ceste do rómskej osady. Vypravil sa tam s ním a bolo jasné, že plánovaný kinematografický projekt zameria na novú „rómsku misiu“ Mariána Kuffu,“ objasňuje okolnosti vzniku dokumentu Svatava Mária Kabošová, producentka MEDIA FILM a spoluautorka scenára filmu Všetky moje deti. Dokument je výnimočný práve osobou farára, ktorý sa ku kňazstvu dostal atypickou cestou cez horolezectvo, karate či štúdium stavebného inžinierstva. „Marián Kuffa svojim osobným strhujúcim príkladom a všeobjímajúcou láskou objíma z filmového plátna aj divákov, dáva nádej a núti nás zamyslieť sa nad rebríčkom hodnôt nášho života,“ dodáva Kabošová. Vďaka dlhoročným skúsenostiam, vyše šesťdesiat projektov, sa finančná stránka dokumentu podarila vyriešiť už vo fáze vývoja. „Získali sme podporu z európskeho filmárskeho fondu MEDIA a neskôr aj z EURIMAGES. Takisto nás podporil Slovenský audiovizuálny fond a presvedčili sme aj Českú

lásky slepými ľuďmi, ktoré môžu byť rovnako bezhlavé a „slepé“ ako u zdravých ľudí. Nahliadnite do života štyroch slepcov, ktorí sa napriek životu v tme nevzdali a dokážu si život veľa ráz užívať a vážiť viac ako vidiaci.

Papierové hlavy (1995)

Téma socializmu Dušana Hanáka donedávna kráľovala v počte diváckej úspešnosti, a to nie len vďaka zaujímavosti témy, ale aj remeselné zvládutej vizuálnej stránke dokumentu. Okrem silných dobových materiálov z rokov 1945 – 1989 sa o autenticitu zaslúžili aj výpovede svedkov či hrané sekvencie. Punc jedinečnosti dodávajú filmu aj humorne ladené kulisy poľičného divadla.

Všetky moje deti (2013)

Farár zo Žakoviec, Marián Kuffa, sa svojou obetavosťou zapíše nie len do srdc ľudí, ale

AUDIOVIZUÁLNY FOND

Finančnú podporu dokumentov (a samozrejme aj všeobecne filmov na Slovensku) zabezpečuje audiovizuálny fond. Ten podporuje vývoj a produkciu hraných, dokumentárnych, animovaných, školských a vzdelávacích filmov ako aj produkciu európskych koprodukčných kinematografických diel s menšinovým podielom slovenského koproducenta. Prioritou podpory sú najmä diela pre maloletého diváka či nízkorozpočtové diela začínajúcich autorov. O pridelení podpory konkrétnemu

televíziu a RTVS, aby sa stali koprodukčnými partnermi a do projektu investovali,“ hovorí producentka projektu.

„Príbeh farára prilákal do kín dvadsaťtisíc ľudí.“

Slovenka v amerických školách

Hra náhody a šťastia zohrala svoju úlohu v živote dokumentaristky Diany Fabiánovej. „Bola som na praxi v Španielsku a náhodou sa dozvedela o možnosti postgraduálneho štúdia dokumentárnej tvorby na UNI v Barcelone. Poslala som im prihlášku, svoje práce a oni ma

projektu rozhoduje rada AVF na základe niekoľkých kritérií: umeleckého a tvorivého potenciálu projektu, celkového prínosu pre audiovizuálnu kultúru a priemysel v Slovenskej republike, skúsenosti tvorcu, obsadenia dokumentu. Kľúčové sú aj úspech doterajších projektov a kvalita vypracovaného projektu. Ročne eviduje fond celkovo viac ako dvetisíc registrovaných žiadostí. „Pri dokumentárnych filmoch dominuje podpora z AVF ako hlavný zdroj financovania ich vzniku, ale pravdaže existujú aj koprodukčné dokumentárne filmy s inými partnermi, ktoré ale netvorí dominantnú väčšinu žiadostí o podporu v tomto podprograme,“ objasňuje Andrej Obuch, manažér komunikácie AVF.

vzali. Bol v tom veľký kus šťastia, práve im vypovedal jeden zahraničný študent, a tak ma zobrali miesto neho. Niekedy správne načasovanie robí zázraky,“ hovorí absolventka FMK, ktorá sa do dejín slovenského dokumentu zapísala dokumentmi Mesiac v nás (2009) a Do naha (2010). Prvý spomenutý si vyslúžil okrem rozprúdenia celospoločenskej diskusie o tabuizovaných témach (menštruácia) aj niekoľko ocenení a začlenenie do učebných osnov v amerických školách. „Myslím, že je dôležité o týchto veciach hovoriť a hlavne vedieť viac. Napríklad rozumieť vlastnému telu a akceptovať ho také, aké je, je podľa mňa vitálne

aj naveky do histórie slovenskej dokumentaristiky. Dokument z dielne Ladislava Kaboša si získal pozornosť dvadsaťtisíc divákov, čím sa stal aktuálne slovenskou jednotkou.

Osadné (2009)

Zastaviť postupné vymieranie v dedine sa stane kľúčovým poslaním dovtedajších rivalov – starostu Ladislava Mikuláška a pravoslávneho kňaza Petra Soroka. A keď chcú úpadok cestovného ruchu riešiť, tak hneď na európskej úrovni s poslaniami Bruselu. Koniec príbehu však dokumentarista Marko Škorp ešte poriadne zamotal.

Arcibiskup Bezák, zbohom (2013)

Dlho očakávaný dokument je prvotinou slovenskej herečky a moderátorky Oľgy

Záblackej, ktorý síce divákov do kín prilákal, no kritika si na ňom pomerne zgustla. Kauza Bezák sa pomerne dlho vliekla (a stále vlečie) a dokument nevlieva do príbehu žiadne nové svetlo, fakty či informácie. Biskupa vykresľuje skôr ako dobrého človeka; duchovný rozmer jeho života je trochu potlačený do úzadia.

Hranica (2009)

Jaroslav Vojtek spracoval dokument z roku 1947 o rozdelení dediny počas okupácie na československú a sovietskú časť. Slemence sú zrazu nedobrovoľne predelené na dve prísne strážené časti – Malé Slemence, ktoré patria Slovensku a Veľké Slemence, ktoré nakoniec vlastní terajšia Ukrajina. Hranica delí násilne rodiny, priateľov a vízie o Európskej únii až do dnešných čias.

dôležité pre zdravý vzťah so sebou samým ako aj s ostatnými. A málo rozvinuté témy sú tu predsa na to, aby sme ich rozvinuli, tak ako si tabu priam pýta, aby bolo odtabuizované," objasňuje špecifiká svojej tvorby Fabiánová. Financie na výrobu dokumentov získala z viacerých zdrojov a detskú verziu dokumentu (Mesiačky) financovala cez crowdfunding. „Začiatky boli ťažké a zdĺhavé, ale mala som aj veľa šťastia a podpory od ľudí (sponzorov), inštitúcií a zahraničných televízií. Bohužiaľ, najťažšie to šlo na Slovensku," objasňuje financovanie svojej tvorby Diana. Inšpirácie vidí všade okolo seba a čerpá zo všedného života a stále sleduje prácu ostatných dokumentaristov. „Veľmi sa mi páči tvorba Alana Berlinerá pre jeho originalitu a hravosť. Jamesa Marscha zas obdivujem pre jeho geniálnu schopnosť vytvárať napätie i v dokumente. Na Slovensku okrem klasiky akou je Dušan Hanák, obdivujem

precíznosť Petra Kerekeša ako i pohľad Ivety Grófovej. Ale sú tu aj mnohí ďalší, niektorí obdivuhodne mladí. A to je dobre," uzatvára Fabiánová, ktorá momentálne pracuje na hranom dokumente o rodine, ktorá „uletela“ z komunistického Československa na vlastnoručne zostrojenom balóne.

„Myslím, že je dôležité o tabuizovaných veciach hovoriť.“

Česko-slovenské štúdium

Študent dokumentaristiky na VŠMU Daniel Dlhý sa k tvorbe dokumentu dostal pomerne spontánne. „Už na základnej škole som tvoril triedny časopis a pokračoval som na kežmarskom gymnáziu, kde som začal aj fotografovať. Bavili ma reportáže, ktoré si vyžadujú blízky kontakt s ľuďmi, s aktuálnym miestom a časom, a od toho je už len krok k dokumentárnemu filmu," spomína študent. S financovaním študentského dokumentu je to podľa jeho slov pomerne jednoduché. Škola vyčlení nejaké prostriedky, vždy to závisí od typu (bežné cvičenie, záverečný ročníkový, prípadne absolventský film) a zabezpečí aj technické zázemie. Ak prostriedky poskytnuté školou nestačia, treba požiadať o príspevok Audiovizuálny fond. Daniel pobudol rok prostredníctvom Erazmu na FAMU v susednom Česku, kde v uliciach Prahy nakrútil film o ľuďoch z pražských antikvariátov. „Inšpiráciu som získal pri prechádzke Prahou a film som nazval Stará kniha nehrdzavie. Minulý rok ho uviedli na niekoľkých festivaloch, vrátane slovenského ArtFilmu. Niekedy však nie je možné čakať, kým nápad len tak prileť, a vtedy je to ťažké," hodnotí ročný pobyt mladý dokumentarista. Malá vzdialenosť mu umožňuje pokračovať v spolupráci s kamarátmi, ktorých v Česku stretol. V prístupe k výučbe dokumentárneho filmu na Slovensku a v susednom Česku nevidí žiadny zásadný rozdiel, ba

RECEPT NA DIVÁCKY ÚSPEŠNÝ DOKUMENT

Suroviny: aspoň 60 kg ľudského osudu/panensky nedotknutú lokalitu, niekoľko stredne silných emócií, za hrst' autentických výpovedí, niekoľko gramov nebezpečenstva a napätia a štipku humoru/tragikomédie

Postup: Jednotlivé prísady veľmi precízne vymiešame (znalosť remesla je len výhodou), obalíme kreatívnou marketingovou komunikáciou a podávame ešte za horúca. Prajeme silný umelecký zážitok!

dokonca sú podľa jeho slov študentské dokumenty konkurencieschopné aj v európskom kontexte. „Myslím si však, že filmovej fakulte VŠMU a vlastne aj celému slovenskému filmu by pomohla väčšia otvorenosť smerom k zahraničiu. Dnes predsa nie je problém nadväzovať kontakty a vymieňať si myšlienky s filmármi z Litvy, Dánska alebo USA. Tak prečo sa izolovať?" objasňuje Daniel. Ročný pobyt na FAMU ho doslova „naštartoval" a získané skúsenosti využil pri režirovaní ďalších filmov, napr. krátkeho dokumentu Vzpomínky pana Jana (portrét českého kameramana Jana Malířa), kde obohatil svoje zručnosti o režirovanie dokumentu na čiernobiely 35 mm film. „Myslím, že Slováci dnes vďaka kinodistribúcii slovenských dokumentárnych filmov vnímajú dokumenty intenzívnejšie. Výhodou dokumentárneho filmu je, že sa dá nakrútiť s podstatne nižším rozpočtom ako film hraný. Filmy od režisérov ako sú Jaro Vojtek, Peter Kerekes alebo Miro Remo sú svieže, moderné a majú čo povedať aj divákovi v zahraničí," dodáva Daniel, ktorý momentálne pracuje na absolventskom filme a po skončení školy plánuje zahraničnú stáž.

Autor: Ľudmila Krkošková

CROWDFUNDING – ČO TO JE?

Čo ak váš dokument dostatočne nezapadne sponzorov? Riešite to cez dobrovoľníkov. Nový spôsob financovania dokumentu sa na Slovensku len pomaly rozbieha, no v zahraničí sa vďaka nemu podarilo zrealizovať už niekoľko projektov. Princíp spočíva v zámerom výbere cieľovej skupiny, kde sa vaši investori stanú zároveň klientmi. Ako odmenu za finančnú podporu vášho projektu môžu dostať od vás celý balík služieb a informácií o vašom projekte. Úspech crowdfundingu však závisí aj od dobre zvolenej komunikačnej stratégie a oslovení tých správnych ľudí. Vo svete takto fungujú projekty Indigogo, Kickstarter či Quirky. Na Slovensku tento spôsob využili Shootyho zbierka Ľudia ľuďom či Dobrá krajina.

VŠETKO MALO BYŤ INAK...

Počas pekne teplého leta v roku 2012 sa televízne a novinové titulky začali sústreďovať okolo jedného človeka, ktorý bol dovtedy veľkej časti verejnosti takmer neznámy. Trnavského arcibiskupa Róberta Bezáka začiatkom júla odvolali bez udania dôvodu, čo na slovenskú katolícku cirkev vrhlo dosiaľ nevidanú pozornosť. Okolo Bezáka sa vzápätí spustila mohutná kampaň, ktorú by mu nejedna slovenská celebrita mohla závidieť. Jeho liberálne názory i silný príbeh spočívajúci v snahe poľudštiť cirkev nezvládali

viacerí predstavitelia katolíckeho spektra. Dva roky protestov, kontroverzných aj falošných vyhlásení, osočovania i slovných bitiek viedli k tomu, že sa Bezák rozhodol odsťahovať do talianskeho kláštora. Niekde uprostred jeho boja za očistenie svojho mena sa o celý prípad začala zaujímať bývalá televízna moderátorka Oľga Záblačká. Vznikol tak dokument Arcibiskup Bezák Zbohom, sumarizujúci všetky udalosti, ktoré sa s celou kauzou dva roky vliekli. Kritici snímky vyčítali nielen zbytočné opakovanie známych faktov, gýčové stvárnenie hlavného rozhovoru, ale aj rozprávkovú zjednodušujúcu pohľad na tak komplikovanú

spoločenskú udalosť. Režisérka si za smerodajný zobrala názor ublíženého arcibiskupa bez snahy pátrať po dôvodoch či zámeroch odvolania. Zbytočný film tak akurát podčiarkol nezmyselnosť celej kauzy a zosilnil otázky, ktoré sa okolo prípadu od začiatku objavujú. Niektorí priaznivci vyronili zopár slz a zasmínali si na osobnosť, ktorou Bezák rozhodne disponoval, ale do týždňa si na nejaký filmový zážitok nikto nespomenie. Do kín akurát smeruje ambiciózný dokument Slovensko 2.0 viacerých uznávaných režisérov. Vyskúšajte si napraviť chuť.

Autor: Martin Čeliga

Chcem byť nenápadný pozorovateľ života

Jeden z najznámejších slovenských dokumentaristov tak skoro kameru z ruky pustiť neplánuje. Navštívil mnohé bohom zabudnuté kúty sveta, precestoval tisícky kilometrov, aby získal tie najlepšie zábery a vždy sa nakoniec rád vráti domov. Expedičné zážitky PAVLA BARABÁŠA vyrážajú dych aj po niekoľkých razoch.

Tento rok oslávite 55 rokov. Vo vašich dokumentoch dominuje tematika života ľudí v extrémnych podmienkach, pričom vy sám musíte tieto situácie prežívať na vlastnej koži. Máte v hlave plán dokedy takéto pracovné nasadenie chcete zvládať?

Prekvapivá otázka, ešte som nerozmýšľal nad tým, nad čím sa zamýšľate. Zatiaľ ešte udržím krok v kopcoch aj s mladými. (smiech)

Budete sa chcieť aj naďalej venovať najmä dobrodružným dokumentom?

Dobrodružné dokumenty z tajomných a neprebádaných zákutí našej planéty to je čosi, čo ma oslobodzuje, dáva možnosť získavať nadhľad, urobiť si poriadok v rebríčku hodnôt, ktoré má náš svet viac a viac dopletený. Okrem toho, je to len časť mojej tvorby. Robím aj inú tvorbu, ktorá ma tak isto naplňuje. Veď šesťdielnemu seriálu „Príbehy tatranských štítov“ som venoval tri roky a v tejto téme pokračujem.

Čo sa zmenilo na vašich postupoch pri nakrúcaní dokumentov v priebehu posledných 20 rokov?

Za tie roky som nakrútil snáď 50 filmov a ku

každému som sa snažil prístupit' inak. Ale jed-
no majú spoločné – vzťah k našej Zemi. V ex-
pedičnom dokumente sa hlavne technika po-
sunula dopredu. Preto dnes môže nakrúcať
dokument každý. A ak má autor dobrý prí-
beh a dobrú myšlienku, tak ho môže nakrú-
tiť aj mobilom a môže na festivaloch uspieť.
Na expedíciách už nemusíte v batohu vláčiť
také ťažké kamery na úkor iných potrebných
vecí na prežitie. I fotoaparáty sú menšie a čo
je fajn, dokážu aj nakrúcať, takže máte istotu
nejakej zálohy v prípade, že vám v extrém-
nom prostredí odíde kamera.

„Často už na chvení vzduchu
zistíte, že niečo „príde“ a ste
pripravený, hoci nevíete načo.“

**Nakrúcanie dokumentov je z môjho laic-
kého pohľadu do istej miery postavené
na náhode. Či sa podarí zachytiť to, čo si
predstavujete alebo to vypáli nakoniec
úplne inak. Je to aj v reálnych podmien-
kach takto?**

Závisí to od typu dokumentu. Sú také, kto-
ré vyžadujú presný scenár. Spomeniem film
pre rakúske ORF UNIVERSUM „Vysoké Tatry

divočina zamrznutá v čase“ alebo multime-
diálny film o Slovensku na 4 plátna na EXPE
v Shanghai. Keď však myslíte na cesty do
neznáma, tak aj tam potrebujete rozšírený
námet so silnou myšlienkou, posolstvom.
Chodiť len tak s kamerou, to nikam nevedie.

**Do akej miery tušíte čo sa bude pri na-
krúcaní odohrávať? Máte pred začiatkom
v hlave aspoň približnú filmovú os?**

Snažím sa dokumentovať reálne situácie – ži-
vot expedície. V extrémnych mrazoch alebo
v útrobach kaňonu, kde na vás padajú tony
vody, to nie je vždy jednoduché. Často to
chce vysokú dávku predvídavosti, čo je zále-
žitosť intuície. Veľakrát už na chvení vzdu-
chu zistíte, že niečo „príde“ a ste pripravený,
hoci nevíete načo. Ste v prostredí, kde často
ľudská noha nevstúpila, v divokej prírode. To
nie sú vyšliapané cestičky, tú cestu si musíte
spraviť. A to je veľký rozdiel.

**Aký zážitok vám v hlave zostal z vašich
ciest najdlhšie a najintenzívnejšie?**

Spomeniem, keď sme prechádzali ako prví ľu-
dia z okraja antarktického kontinentu na jeho
najvyšší bod Mount Vinson cez neprebádané

Broad Peak od základného tábora K2

Ellsworthovo pohorie. Prišla víchrica a my sme sa v tej hmle a vetre, keď bolo okolo -30 stupňov snažili dostať cez kilometrový ľadopád. Víchrica silnela, poblúdili sme v obrovských trhlinách a padali do nich. Nevedeli, kde sme. Veľa som vtedy z toho nenakrútil. V noci bolo -47. Vedeli sme, že ak nenájdeme stan, tak ten scenár sa môže dramaticky zmeniť. V poslednej chvíli sme ho našli.

Vrátili ste sa z nejakej cesty a povedali ste si "už nikdy viac"?

Často. Hlavne z tých objavných či z polárnych oblastí, jaskýň, pralesov Novej Guinei alebo čiernej Afriky. Častokrát je to na hrane a poviem si, že už nikdy viac na takúto cestu nepôjdem, dokonca, že vôbec cestovať nebudem. Spomeniem prechod bažinami Novej Guinei. Tri týždne sa brodíte v blate, močariniach, v dusných horúčavách, pri ktorých na vás útočí množstvo komárov a iného hmyzu. Nemáte čo piť ani jesť ani, kde postaviť stan. Zo zelenej džungle vás sledujú šípky nahých domorodcov, ktorí nevideli bieleho človeka. Dávate si otázky, na čo ste tam. Načo človek dobrovoľne znáša nepohodu. Veľmi som sa tešil domov. Hodnoty sa mi úplne pomenili. Vážil som si každej maličkosti. Na druhej strane z expedície vznikol film *Pururambo*, ktorý dostal množstvo ocenení po svete.

Zvyknete sa vracat' na miesta, ktoré ste už s kamerou navštívili?

Nezvyknem sa vracat'. Rád objavujem nové veci. Ale keď sa niekam vrátim, stane sa, že kameru ani nevytiahnem. Tie zmeny sú mnoho ráz rapídne a menia prírodu a spoločnosť nesprávnym smerom.

„Dobrodružné dokumenty mi pomáhajú urobiť si poriadok v rebríčku hodnôt, ktoré má náš svet viac a viac doplnený.“

Skúšate si vychovať aj nejakých nasledovníkov, ktorí po vás prevezmú nielen vašu firmu, ale aj vašu povestnú vášeň pre dobrodružné dokumenty?

Ja robím autorské filmy s nosnou témou, ako by sa mal človek správať k našej Zemi. Mnoho mladých autorov, ktorí so mnou spolupracovali, už robia svoje autorské filmy. Napríklad môj syn mi začal robiť hudbu do filmov. Ale vôbec by som nechcel, aby šiel v mojich stopách.

Vyšťudovali ste zvukovú a obrazovú techniku. Boli by ste aj bez tejto školy tam, kde ste dnes?

Šťudoval som nie to, čo ma bavilo, ale to, kde som sa v tej dobe mohol dostať. Vďaka tej

škole som však mohol robiť a stavať nové videoštúdio. Elektrotechnická fakulta vo mne rozvinula aj analytické myslenie, čo je dobré, keď sa niekto taký na expedícii nachádza.

Áké sú podmienky na tvorbu dokumentárnych filmov na Slovensku? Sú filmári dostatočne podporovaní či už ministerstvom kultúry, alebo prostredníctvom audiovizuálneho fondu?

Ja som prvé dokumentárne filmy urobil za vlastné. Nikdy som nežiadal na žiadnu expedíciu. Len keď sa mi podarilo nakrútiť niečo výnimočné, čo zarezonuje vo svete, tak som na to začal zháňať peniaze po grantoch pre to, aby sa mohol z toho urobiť film do kín. Spomením film *Tepuy* alebo *Mongolsko* – v tieni *Džingischána*. Myslím, že dnes je ďaleko viac možností a kto je kreatívny a výnimočný ten sa uchytlí.

Spolupracujete aj so slovenskou verejnou právnou televíziou?

Je zaujímavé, že moje filmy odvysielali v mnohých zahraničných televíziách, skoro všetky na ČT, ale v tej slovenskej je to najslabšie. Myslím, že i taký Izrael odvysielal viac mojich filmov. Ale ľady sa s novým vedením prelomili, a tak vznikli pekné dokumenty aj zo Slovenska. Napríklad *Hľadači utajených*

Po návrate z čiernej Afriky si občas Pavol povedal už nikdy viac

svetov – seriál, ktorý je o objavovaní nových priestorov v podzemí Slovenska. Drsná a ťažká robota, lebo to sú objavy často v priamom prenose.

Je možné na nakrúcaní dokumentov v slovenských podmienkach zarobiť?

Dá sa, keď to beriete systematicky a ako svoje hobby. Viete, zaberie vám to všetok čas. Absolútne všetok.

„Myslím, že i taký Izrael odvysielal viac mojich filmov ako slovenská televízia.“

Sledujete aj vašich slovenských kolegov – dokumentaristov?

Áno, viem asi o všetkých.

Ktorého považujete za najväčšiu konkurenciu? Kto to remeslo z vášho pohľadu robí najlepšie?

To sa tak nedá povedať. Ja držím každému palce, lebo viem, čo je za tým roboty. A keď niekto urobí lepší film, posúva to aj nás ostatných, aby sme robili lepšie. Teraz skončil festival Hory a mesto. Videl som pár nových filmov a ja viem, že treba prísť na budúci rok zas s niečím novým.

Čo momentálne pripravujete?

Práve dokončujem film Polárnik. Je to portrét môjho priateľa Petra Valušia, s ktorým som bol pešo na južnom i severnom póle a ktorý sa rozhodol, že prejde sám 2300 km naprieč Antarktídou. Za to jeho odhodlanie ho neskutočne obdivujem. Tiež robím na filme o zániku jedného afrického kmeňa Suri. Bude to drsný reálny film aj o tom, že za náš blahobyt doplácajú v treťom svete nevinní ľudia.

Ste uznávaný slovenský dokumentarista s množstvom ocení. Len pred nedávnom ste získali aj ocenenie OTO, ktoré ste si prišli osobne prevziať. Vnímate túto svoju popularitu aj priamo v slovenskej verejnosti?

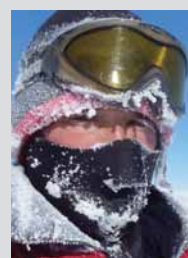
Popularitu vnímam skôr negatívne. Nie som typ človeka, ktorý je rád v centre pozornosti. Skôr chcem byť nenápadný pozorovateľ života. Ako zvierat. Mimo štúdia sa pohybujem skôr v prírode a tam pre popularitu platia úplne iné kritériá.

Obdržali ste približne dve stovky ocení na medzinárodných festivaloch. Ktoré si najviac ceníte? Je nejaké, pri ktorom ste si povedali, že tak toto naozaj stálo za to?

Dostal som aj množstvo tých najvyšších

Grand prix po celom svete a zo štátov, kde som bol absolútne neznámy. Ale viac si vážim ocenenie, ktoré dostanem doma a najviac, keď ma pochvália kamaráti a hlavne tí, s ktorými som na tej expedícii bol.

Autor: Martin Čeliga
Foto: archív Pavola Barabáša

PAVOL BARABÁŠ, slovenský dokumentarista, sa narodil v roku 1959 a je autorom širokej škály filmov, ktorého slovenská verejnosť pozná najmä ako tvorcu hor-

ských a dobrodružných filmov. Nakrúcal v neprístupnej divočine, dravých riekach, na ľadových štítoci i hlbokých jaskyniach ďaleko od civilizácie. Má za sebou niekoľko objavných expedícií a jeho dokumenty ocenili na mnohých festivaloch po celom svete. Medzi najznámejšie dieťa patria Amazonia Vertical, Pururambo, Tepuy – Cesta do hĺbín Zeme či Mongolsko – V tieni Džingischána.

Petra očami 13 fotografov

X: 1 či inými slovami aj viacero pohľadov na jednu ženu je výstava spadajúca pod ochranné krídla Liany Rusnákovvej, študentky tretieho ročníka na FMK. Vlastným štýlom, svojou technikou a rôznymi pohľadmi sa 13 fotografov pozeralo na jednu ženu. Vznikla tak zaujímavá séria fotografií, stavajúca tú istú osobu vždy do inej polohy. Výstava bola prístupná pre širokú verejnosť v priestoroch Západného krídla radnice počas celého marca. Výťažok z predaja fotografií poputoval do

Krajského strediska Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska v Trnave. Fotografie na týchto stranách sú ukážkou svojského videnia ženy cez objektív viacerých fotografov. Ak si viete predstaviť niektorú zo snímok u vás doma, a zároveň by ste radi podporili zlepšovanie kvality života nevidiacich a slabozrakých, neváhajte kontaktovať Lianu cez našu redakciu alebo priamo cez jej email: liana.rusnakova@gmail.com.

Autor: Veronika Pilátová

Dia Takácsová

Janka Martišková

Antonios Vlachou

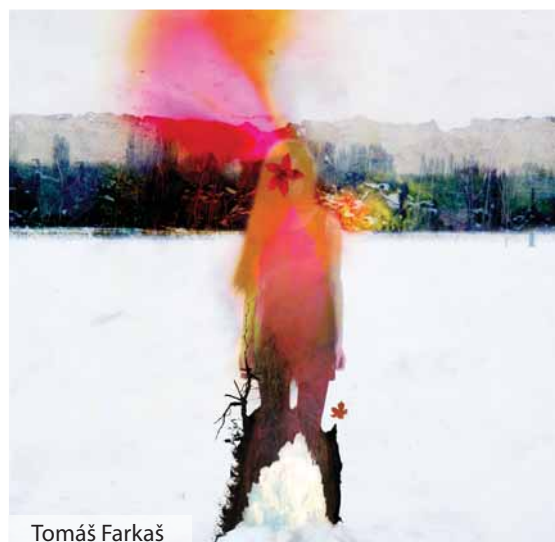
Jozef Pajerský

Ján Jamriška

Peter Gelko Lančarič

Tomáš Farkaš

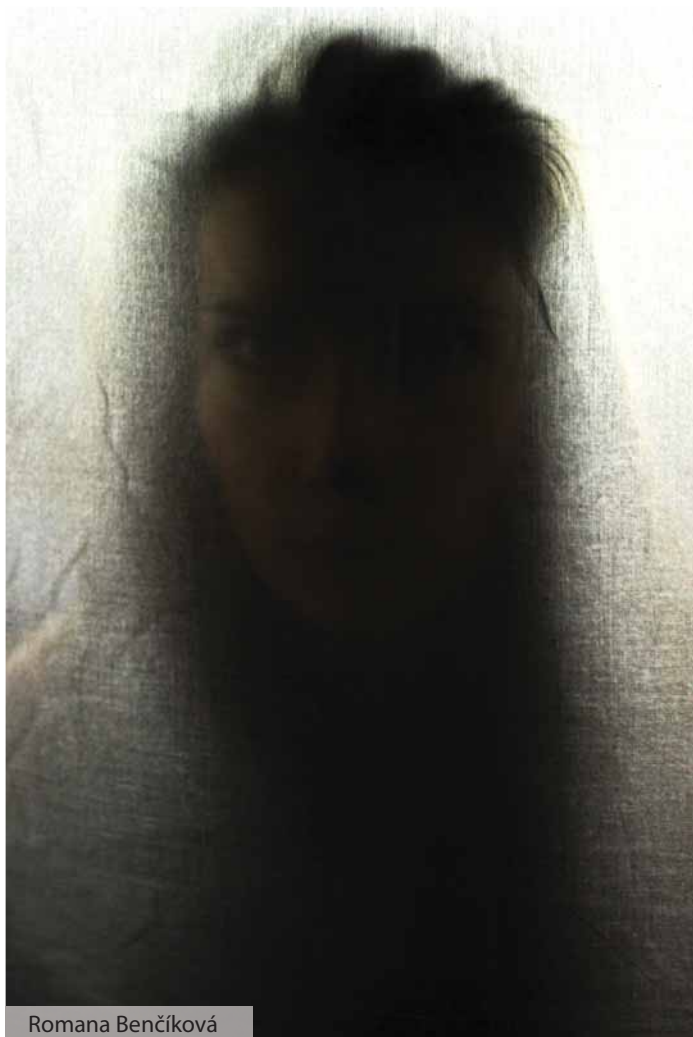
Marek Šimončíč

Martin Stropko

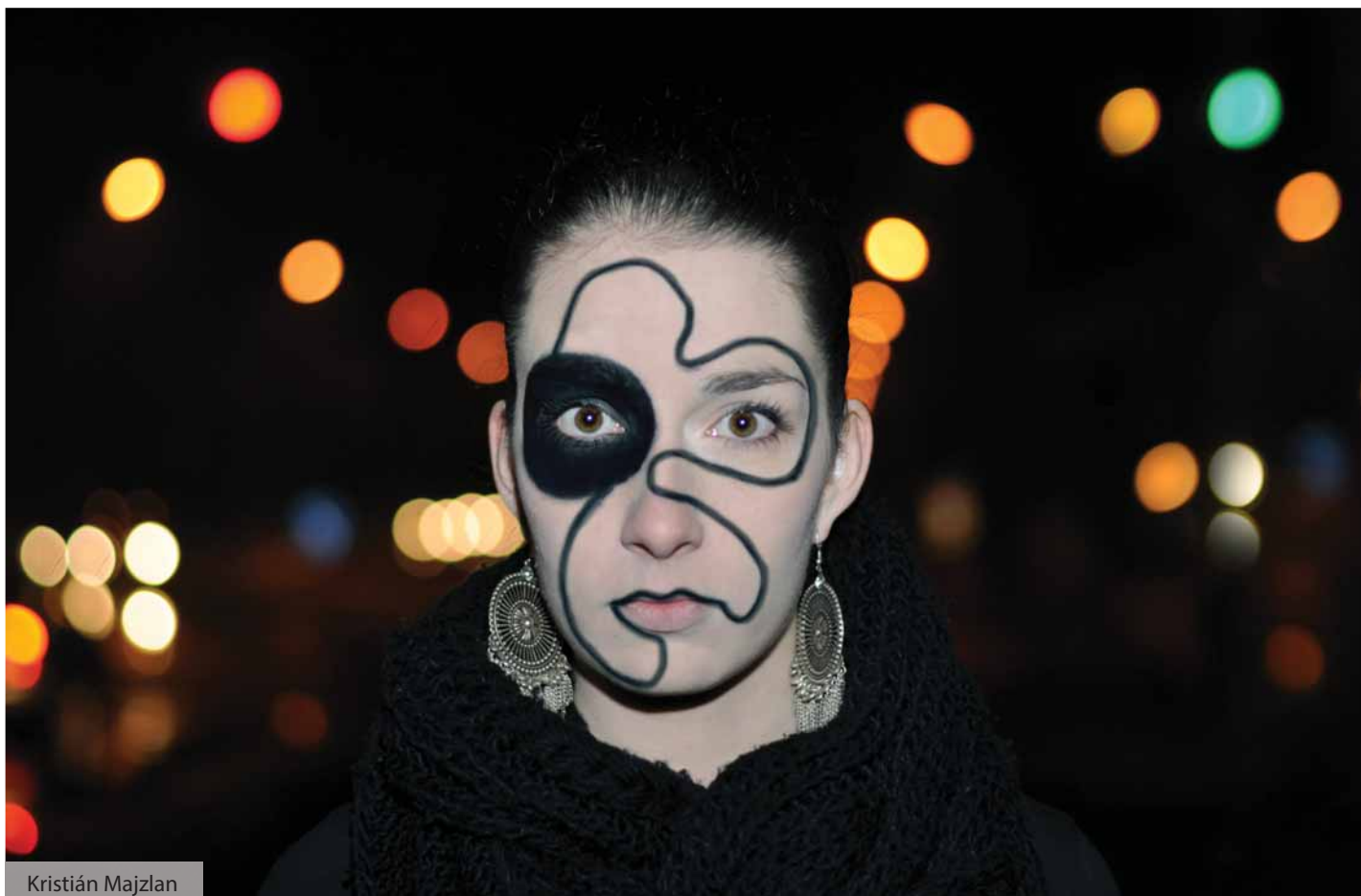
Katka Pargáčová

Romana Benčíková

Natália Jakubcová

Kristián Majzlan

Pripravenosť a scientológia v prezidentských voľbách

Posledné mesiace bola voľba prezidenta SR témou No.1. Keďže časopis Atteliér je apolitické periodikum, nebudeme hodnotiť politický program jednotlivých kandidátov – pozrieme sa však na kampane z iného uhla pohľadu.

Politický marketing je často spájaný so vznikom masových médií. Z dejín je nám známe, že médiá boli často využívané na propagandu jednotlivých strán, ideológií či štátnikov. V demokratickom štáte však majú médiá zaisťovať funkciu strážneho psa demokracie, majú štekať či vrčať pri každej nekrivde a poukazovať na chyby systému, ale aj samotných politikov. Ako teda slovenské médiá pristupovali k prezidentským voľbám? Prilepšovali/prihoršovali kandidátom? „*Média ma sklamali. TA3 a Pravda rovno podporovali špinavú kampaň pre predsedu vlády, čo je zrejme výsledkom tlaku ich vlastníkov, lákadla štátnej inzercie a pokrivených chrbtíc tamojších novínarov. Naopak pravicovým kandidátom naklonené médiá sa mi zdali primárne kritické k „tým svojim“ kandidátom, chýbal tam odstup, hoci špinavá kampaň a klientelistický štýl vládnutia Róberta Fica ich čiastočne ospravedlňuje. Z debát boli najlepšie prekvapivo tie v RTVS,“ vyjadril sa riaditeľ Transparency International Gabriel Šipos.*

Kontroverzné rozhovory

Časopis .týždeň otvorene vyjadril podporu nezávislému Kiskovi, po prvom kole vyšiel s titulkou, v ktorej nabáda čitateľov, aby ho tiež volili. Denník SME sa počas týchto volieb preslávil najmä Shootyho karikatúrami, v ktorých najviac zosmiešňoval premiéra vlády. Dva dni pred druhým kolom prezidentských volieb vyšiel s titulnou stranou, na ktorou karikatúra Fica vyzýva čitateľov, aby ho zastavili. V týchto dvoch prípadoch treba spomenúť, že premiér počas svojej kampane tieto periodiká ignoroval, neodpovedal na ich otázky. Redakcie to teda vzali s humorom a po svojom – časopis .týždeň uverejnil otázky, ktoré sa chcel Fica spýtať, ale keďže prezidentský kandidát na sľúbený rozhovor neprišiel, redakcia uverejnila otázky bez odpovedí. Iný prístup zvolilo SME, ktoré prinieslo kontroverzný rozhovor s Róbertom Ficom, pričom využili jeho staré výpovede. V perexe tohto fiktívneho rozhovoru uvádzajú: „*Robert Fico sa novinami nekomunikuje, no jeho názory sú*

dôležité. Z rozhovorov, ktoré dal v minulosti SME a z vyjadrení pre Pravdu, Topky, HN a TASR sme preto zostavili fiktívny rozhovor zložený z reálnych odpovedí.“

Zostrihanie tlačových besied

Ďalším príkladom zaujímavého prístupu k prezidentským kandidátom a voličom zaujala televízia TA3. Odvysielala záznamy z tlačových besied dvoch kandidátov, Roberta Fica a Andreja Kisku, v upravenej verzii, kde vystrihla neprijemné otázky redaktorky Markízy, ktorá sa snažila od Fica zistiť či bol v konšpiračnom byte na Vazovovej ulici. Na tento problém upozornila vo svojom blogu omediach.sk Miroslava Kernová. „*Výsledok, ktorý ponúkla TA3 divákovi, bol nasledovný: videli Fica, ktorý nadáva na Kisku, a potom novinárov, ktorí sa pýtajú výlučne len na scientológiu, s výnimkou jednej otázky redaktora TA3, ktorý sa pýtal na Procházku. TA3 odvysielala aj časť tlačovej besedy Andreja Kisku. Pri zázname zostali len otázky novinárov spojené s jedinou témou – či bol, alebo nebol scientológ. Vystrihnuté boli otázky novinárov, ktorí sa pýtali na jeho reakciu na volebný výsledok Procházku, na reakciu na referendum na Kryme a na to, ako chce získať voličov neúspešných kandidátov.“*

Bolo dosť letáčikov?

Prvé kolo prezidentských volieb prebehlo 15. marca. Podľa zákona o spôsobe voľby prezidenta Slovenskej republiky sa kampaň oficiálne začína 15 dní pred voľbou (v prípade týchto volieb teda od 28. februára) a končí 48 hodín pred dňom voľby. Vedenie kampane mimo tohto času je podľa zákona zakázané. Počas týchto 15 dní môžu kandidáti podľa tohto zákona minúť necelých 133-tisíc eur. Dovtedy však môžu v neformálnom presvedčaní utrátiť neobmedzene veľké množstvo peňazí. A to sa aj prezidentským kandidátom podarilo – už niekoľko mesiacov zdobia Slovensko billboardy prezidentských kandidátov na každom rohu, televízne spoty či letáčiková kampaň tiež niečo stála. Už od januára sa v našich schránkach začali objavovať letáčiky či listy od kandidátov, v ktorej sa nás snažili presvedčiť, že sú pripravení zmeniť stav našej krajiny. Popri podpísaných listoch sa objavila aj letáčiková anonymná antikampaň voči Andrejovi Kiskovi, ktorá jeho meno spájala s úžerou a scientologickým vyznaním. Ako však hodnotia kampaň marketingoví odborníci? „*Slabé, slabé, slabé. Začína to pri výbere kandidátov. Na Slovensku ich v podstate len recyklujeme. Tí menej recyklovaní (ak tam vôbec takí boli) by zas túto krajinu chceli*

VEDELI STE, ŽE?

- Jednu z najlepších kampaní mal Barack Obama, prostredníctvom sociálnych sietí oslovil 26 miliónov ľudí.
- Obama na svoju kampaň najintenzívnejšie využíval Instagram
- V minuloročných českých prezidentských voľbách sa objavila aj novinka zo zámoria – tzv. door to door kampaň, počas ktorej kandidáti na prezidenta

obchádzali potenciálnych voličov doslova od dverí k dverám, projekt sa nazýval Obyvák 2012

- Okrem osobných stretnutí sa čoraz častejšie využíva online rozhovor s kandidátmi, počas ktorého sa ho voliči môžu spýtať na čokoľvek
- Na sme.sk bola pri tohtoročných voľbách zavedená novinka – počas

volebných nocí si mohli čitatelia online diskutovať s redaktormi periodika o priebehu volieb

- Okrem tradičných reklamných predmetov ako sú hrnčeky, perá či odznaky sa ujali aj špáradlá – OĽaNO prišlo s provokatívnou antikampaňou voči premiérovi „Máte aj vy Fica plné zuby?“

reprezentovať, ale nie sú schopní za sebou priťahovať masu a kultivovane prezentovať svoje myšlienky. A tak vyzerajú aj kampane,” vyjadril sa Artur Bobovnický, pedagóg FMK a marketér. Ako by teda mali kampane vyzeráť? „Chcelo by to asi nový pohľad, neotrelý marketing a rozhladeného voliča. A hlavne by to chcelo novú tvár, ktorá nebude silno stránky zaťažovaná, bude predstavovať svoje vlastné myšlienky a oslovovať široké spektrum. Tvar, ktorej nositeľ si bude uvedomovať všetky aspekty politického marketingu, vrátane počítania hlasov,” dodal.

Financovanie kampaní a transparentné účty

Podľa zákona by mali prezidentskí kandidáti do 30 dní od skončenia volieb zverejniť sumu, ktorú počas kampane minuli. Najdlhšiu kampaň mal Andrej Kiska, ktorý začal už v roku 2012. Podľa jeho vyjadrení z konca februára minul na kampaň približne 350-tisíc eur. Radoslav Procházka priebežne priznáva 250-tisíc eur, Milan Kňažko uviedol zatiaľ sumu 160-tisíc eur. Štáb Roberta Fica zatiaľ nezverejnil žiadnu sumu. Mediálni odborníci, ktorí sa vyjadrili pre denník SME, tvrdia, že náklady na kampaň sú u každého kandidáta vyššie ako zatiaľ uviedli. Na skutočné náklady kampaní musíme teda ešte počkať. Zaujímavosťou,

a dá sa povedať aj novinkou týchto prezidentských volieb, bolo aj zriadenie transparentného účtu, kam mohli podporovatelia jednotlivým kandidátom prispieť na kampaň, a tým im vyjadriť podporu. Zároveň mohli priebežne kontrolovať, na čo sa peniaze z účtu využívajú. Podľa Šipoša sú transparentné účty potrebné. „Mená a sumy sponzorov pomáhajú voličom rozumieť, ako môže kandidát konať v úrade po zvolení, respektíve nakoľko zviazané ruky môže mať. Ale tiež by som tie údaje neprečítal, zďaleka v politike neplatí, že politici sú bábkami v rukách sponzorov.” Túto možnosť využil napríklad Radoslav Procházka, Pavol Hrušovský, Milan Kňažko či Gyula Bardos. Andrej Kiska v snahe preukázať svoju nezávislosť si celú kampaň platil z vlastného vrecka.

Kto nie je na Facebooku, ako keby ani nežil...

Kandidáti sa v rámci svojej kampane snažili presvedčiť masu, aby prišli k volebným urnám a volili. Ako sme už spomínali, zabrali skoro celý OOH (out of home) trh svojimi plagátmi a billboardmi. Letáky zaplňali nielen vaše schránky, ale aj sedadlá v ŽSR, kandidáti chodili po mestách, aby oslovili voličov osobne... a keďže sme v 21. storočí, snažili sa osloviť voličov aj prostredníctvom internetu. Okrem

oficiálnych stránok malo množstvo kandidátov aj profily a fanpage na Facebooku, komunikovali aj cez Twitter či zverejšňovali svoje videá cez YouTube. Internetom sa v týchto dňoch intenzívne šírili rôzne politické karikatúry, paródie či obrázky, ktoré sa vyjadrovali k aktuálnemu stavu volieb. Hoci veľká antikampaň formou letákov bola vedená voči Kiskovi ohľadom scientológie a úžery, väčšina kandidátov sa stala „obeťou“ antikampane na sociálnych sieťach, kde sa jednotlivé fotky, karikatúry či videá šírili neuveriteľne rýchlo. Ľudia „sharovali“ Shootyho karikatúry, Cynickú obludu, ale aj fotomontáže amatérov.

Od scientológie po hackerský útok

Najsilnejšia antikampaň bola na sociálnych sieťach vedená proti Robertovi Ficovi, pričom sa množili paródie na jeho volebné videá, výroky či zranenie nohy a pod. Ďalšou vlnou antikampane proti Ficovi bol vraj hackerský útok na jeho webovú stránku deň pred druhým kolom volieb, na ktorej hackeri zverejnili Ficove odstúpenie z volieb, čím sa v podstate porušilo moratórium. Či sa jednalo skutočne o hackerský útok, alebo o dobrý marketingový ťah je otáznosť – podľa Michala Trubana, šéfa spoločnosti Websupport, ktorá prevádzkovala Ficov web, bola stránka zmenená cez FTP. „Čiže, útočník poznal meno a heslo,” vyjadril sa pre noviny.sk. Je teda antikampaň korektná forma politickej súťaže? „Podľa mňa je úplne legitímne upozorňovať na slabiny protivníka. Ale problém Ficovej antikampane bol, že sklzával do podpásovej roviny, teda priveľa pracoval s polopravdami a neopodstatnenými konštrukciami. A navyše antikampaň by tak ako aj kampaň mala byť niekým podpísaná, nech vieme autorov konfrontovať s ich názormi a dôkazmi. To, že tie útoky na Kisku boli anonymné svedčí, že kampaň nebola férová,” vyjadril sa Šipoš.

Autor: Lucia Osvaldová
Zdroj: www.sme.sk
Foto: Shooty, Cynická obluda

Za Atteliérom vidno kus práce

Za desať rokov sa toho môže v živote človeka pomerne veľa zmeniť. O to viac sa toho môže zmeniť v časopise, ktorého redakcia sa mení každý rok. Úplné počiatky akademického dvojtyždenníka, čierne ruky a únavné hodiny práce – aj to sú spomienky prvej šéfredaktorky MARTINY MITTERPACHOVEJ TOKARČIKOVEJ.

Stála si pri zrode Atteliéru ako prvá šéfredaktorka. Ako vznikol tento nápad?

Nápad vznikol spontánne a kolektívne na hodine predmetu, ktorý viedla Júlia Kováčová. Išlo o nový predmet a my, vtedy druháci, sme vytvorili školský časopis zobrali ako výzvu. Tvorba prvého vizuálu, ale aj obsahu nás úplne pohltila. Pamätám si, že dosť dlhý čas sme o ničom inom nehovorili.

Mali ste nejaký časopis, ktorý vám bol inšpiráciou, vzorom, respektíve ste sa naň chceli podobať?

Žiadny vzor sme nemali. Celú koncepciu časopisu sme vytvárali za pochodu. Každý z nás prišiel s návrhom, akú rubriku by chcel robiť, čo všetko by mohol časopis obsahovať. Obdobie, keď vznikal Atteliér (vtedy ešte Ateliér s jedným „T“), bolo pre mňa jedným z najkrajších počas školy. Pri jeho zrode sme sa prostredníctvom vlastných skúseností veľa naučili.

S akou víziou ste išli do tvorby časopisu? Plánovali ste, že časopis prežije desaťročie a že bude taký úspešný a kvalitný medzi ostatnými študentskými periodikami?

Neplánovali sme vôbec nič. Samozrejme, ambície sme mali veľké a chceli sme, aby bol Atteliér jedným z najúspešnejších a najúžasnejších školských časopisov. Práca na časopise bola pre nás niečím novým a vzrušujúcim, bavilo nás hľadať nové námety na články či reportáže. Naším cieľom bolo v prvom rade, aby Atteliér oslovil našich kolegov v škole. Ohlasy naň boli prevažne pozitívne i keď sa našlo aj niekoľko kritických ohlasov. Ale samozrejme každá konštruktívna kritika má pomôcť posunúť sa ďalej. A evidentne pomohla (smiech).

Pamätáš sa na to, ako vznikalo úplne prvé číslo?

Áno, nadšene sme hľadali témy, ktoré by boli čo najaktuálnejšie. Chceli sme prvým číslom zaujať a ohúriť. Hodiny sme sedeli v učebni a nahlas zostavovali prvé číslo. Rubriky vznikali na kolektívnom brainstormingu každého jedného člena redakcie. Neskôr sa začali zapájať ďalší zainteresovaní, ktorí neraz prišli s dobrým nápadom.

Pri rozbiehaní študentského časopisu vás muselo stretnúť aj veľa problémov.

Na začiatku nás bolo len zopár. Aj úskalia prišli. Zháňali sme vhodné priestory, papier, učili sa zalamovať a vychytávali sme rôzne drobné mušky. V prvopočiatoch nás sprevádzal tlačiarenský škriatok a nevedeli sme eliminovať všetky chyby. Neklamným znakom práce na Atteliéri boli čierne ruky, ktorými sme sa pýšili po vytlačení každého nového čísla.

„Neklamným znakom práce na Atteliéri boli čierne ruky, ktorými sme sa pýšili po vytlačení každého nového čísla.“

Ako sa k Atteliéru stavali ostatní študenti v jeho prvopočiatoch?

S nadšením a kriticky. Väčšina študentov nás zastavovala a gratulovala nám, boli nadšení. Niektorí nám posielali svoje konštruktívne pripomienky a postrehy, pretože chceli pomôcť zlepšiť kvalitu časopisu, ako aj proces celej tvorby. Avšak našli sa aj kolegovia, ktorí s radosťou listovali časopis s cieľom nájsť čo najviac chýb a upozorňovať na ne neadekvátnym spôsobom. Ale musím povedať, že ich nebolo veľa. Väčšina nás podporovala a držala nám palce.

Ako si sa dostala k šéfredaktorskému postu?

Počas príprav časopisu sme si medzi sebou rozdelili posty, kto na akom chcel pôsobiť. Ja som si chcela vyskúšať šéfredaktorovanie.

Čo bolo najťažšie na práci šéfredaktorky?

Najťažšie bolo práve odrážať útoky neprijateľníkov. Okrem toho asi naučiť sa vzájomnej spolupráci a zladit' všetky úlohy, ktoré z tejto pozície vyplývajú. Šéfredaktorovanie ma bavilo a splnilo očakávania, ktoré som mala. Aj keď musím povedať, že na práci v časopise ma baví najviac práve ten nenapodobiteľný okamih, keď ti v hlave skrsne nápad na zaujímavú tému článku a už nevieš myslieť na nič iné, iba ako ho celý zostaviť, kam sa vybrať po informácie a materiál.

„Šéfredaktorovanie ma bavilo a splnilo očakávania, ktoré som mala.“

Prečo si nakoniec opustila túto pozíciu?

Nakoľko som po skončení skúškového opäť odišla do Prahy, kde som pracovala, nestihla som načas začiatok školského roka. A šéfredaktor bol potrebný. Takže sa tejto pozície ujal Juraj Koník.

Pokračovala si v písaní do časopisu aj potom?

Pokračovala som. Špecializovala som sa hlavne na reportáže a rozhovory. Práve tu som sa naučila na článku spolupracovať s partnerom. Niektoré reportáže i rozhovory sme tvorili s kolegynou Majou Šidlovou.

„Pre mňa tie naše prvotiny majú nevyčísliteľnú hodnotu.“

Sleduješ v súčasnosti Atteliér? Ak áno, ako ho vnímaš? Kam sa posunul za tých 10 rokov?

Musím sa priznať, že vývoj časopisu nemám veľmi čas sledovať. Ale vždy, keď po dlhšom čase vidím nový upgrade Atteliéru, zakaždým ma prekvapí, akým tempom napreduje. Kam sa až za tých 10 rokov posunul. Naše prvé číslo sa s dnešným samozrejme nedá porovnávať. Avšak pre mňa tie naše prvotiny majú nevyčísliteľnú hodnotu. Aj spomienky na dlhé hodiny redakčných porád aj kopec srandy aj únavu či čierne prsty.

Kam smerovali tvoje kroky po skončení VŠ?

Už počas školy som začala pracovať v Prahe

Martina v súčasnosti pracuje v PR a reklamnej agentúre

v Slovensko-českom klube ako web editor-ka internetového denníka a redaktorka mesačníka Slovenské dotyky. V štvrtom ročníku som sa natrvalo presťahovala do Prahy a začala som študovať diaľkovo. Po skončení školy som sa presťahovala do Košíc a po materskej dovolenke som nastúpila do PR agentúry A&D Global Business Relations ako PR manažér, kde vlastne pracujem dodnes. Tu som získala prax a veľké skúsenosti ako v oblasti PR, internej i korporátnej komunikácii, tak i v oblasti manažmentu podujatí. Pozrela som sa aj na prácu novinárov z druhej strany, keďže organizujeme tlačové konferencie a briefingy pre mnohé firmy.

„Práca v PR a reklamnej agentúre sa mi zdá rôznorodejšia a človek nikdy nevie, čo ho na druhý deň čaká.“

Ak sa nemýlim, Slovenské dotyky je časopis zameraný pre Slovákov v zahraničí a naši čitatelia ho asi dobre nepoznajú. Aké témy prináša a čo ťa na tej práci bavilo?

Prináša rôzne spoločensko-kultúrne témy zo života Slovákov v zahraničí, ale aj na Slovensku. Mapuje celkové dianie, kultúru a život zahraničných Slovákov. Čitatelia v ňom nájdu zaujímavé profily úspešných Slovákov. Bavilo ma písať a spolupodieľať sa na tvorbe časopisu i internetového denníka, ako aj organizovať rôzne kultúrne podujatia, vernisáže. Za ten čas strávený v Prahe som stretla a spoznala mnoho zaujímavých osobností. Bola to obrovská skúsenosť.

Ako sa dalo zvládať externé štúdium na Slovensku s prácou v Prahe?

Bolo to veľmi náročné obdobie. Takmer každý piatok som z Prahy cestovala do Trnavy

a v nedeľu opäť späť. Skĺbiť prácu a školu nie je jednoduché, ale podarilo sa. V práci som mala okolo seba ľudí, ktorí mi vychádzali v ústrety. Za to som im dodnes veľmi vďačná.

Prečo si sa rozhodla presťahovať z hlavného mesta Česka do metropoly východu?

Nechýbal ti ten pražský vzduch?

Chýba mi dodnes. Často sa do Prahy vraciam či už pracovne alebo súkromne. V tom období som čakala svoju dcéru a manžel pochádzal z Košíc, tak padlo jasné rozhodnutie. Avšak dnes vôbec neľutujem. Našla som tu skvelé zázemie, prácu, ktorá ma naplňuje a množstvo skvelých ľudí. Myslím si, že každý životný krok, ktorý som urobila, mal v mojom živote zmysel.

Neťahá ťa to späť k novinárčine? Či si to už ani nevieš predstaviť?

Keď mám čas, tak píšem. Aj keď niekedy len tak pre seba, aby som nevypadla z cviku. Zatiaľ som spokojná s tým, čo robím. Ale človek nikdy nevie. Nevylučujem možnosť, že sa v budúcnosti dám opäť na novinárčinu.

Pracuješ v reklamnej agentúre. Čomu sa tam konkrétne venuješ?

Pracujem v PR agentúre i reklamnej agentúre SEDEM, ktorá je už niekoľko rokov jednou z najväčších agentúr na Východnom Slovensku. V „reklamke“ som na poste account manažér a mojou náplňou je manažment podujatí, kreatívne reklamné kampane ako aj celková starostlivosť o jednotlivých klientov. Táto práca je v mnohých ohľadoch veľmi náročná hlavne na čas a flexibilitu, ale na druhej strane mi dáva možnosť sebarealizácie a voľnú ruku v kreatívnom vyžití.

Na ktoré zo svojich projektov si najviac hrdá?

Je ich mnoho, ktoré by stáli za zmienku, ale

snáď na projekt firemného TEAM DAY-a pre spoločnosť RWE IT, pri ktorom naša agentúra pretransformovala klasickú myšlienku športového dňa na podujatie zamerané na dobrovoľníctvo. Postupne každý rok zamestnanci tejto spoločnosti pomohli zrekonštruovať Centrum pre obnovu rodiny, Šarišský hrad upravili pre vozíčkarov či zrenovali prostredie Košickej ZOO. Okrem práce poskytli jednotlivým organizáciám aj finančnú pomoc a každé jedno podujatie bolo koncepčne zasadené do určitého príbehu. Podporené boli aj zo strany médií a ocenené Cenou za zapájanie zamestnancov do dobrovoľníctva – Via Bona.

A čo súkromný život?

Okrem práce, ktorej sa venujem na 100 %, ma zamestnáva i sedemročná dcéra Lea, ktorá tento školský rok nastúpila do prvej triedy. Lea je pre mňa všetkým a práca splneným snom a naplnenými ambíciami. Som rada, že môžem a viem skĺbiť prácu s výchovou tak, aby moja dcéra nebola odsúvaná na druhú koľaj.

A ešte otázka na záver. Poslala som ti aj pdfku nášho časopisu, čo ňa hovoríš?

V prvom rade ma upútala grafika. Tým, že denno-denne pracujem s grafikmi, viem, že toto je jedna z podstatných zložiek kvalitného výstupu. Dotvára charakter celého časopisu. Prekvapila ma aj kultúra písania článkov. Musím povedať, že za Atteliérom vidno kus dobrej práce.

Autor: Magdaléna Švecová

Foto: Archív M. Mitterpachovej Tokarčíkovej

MARTINA MITTERPACHOVÁ TOKARČÍKOVÁ

Martina navštevovala Gymnázium v Galante a posledný ročník študovala na jazykovom gymnázii v Banskej

Štiavnici. Po skončení školy odišla na necelý rok do Nemecka zdokonaľiť sa v jazyku. Po návrate začala študovať na FMK UCM masmediálnu komunikáciu, ktorú absolvovala v roku 2005. Popri škole pracovala v Slovensko-českom klube v Prahe, Zuzaart Production v Prahe a neskôr po materskej dovolenke nastúpila do PR agentúry A&D Global Business Relations v Košiciach. Pred vyše rokom začala pôsobiť v reklamnej agentúre SEDEM a má sedemročnú dcéru Leu.

Fotožurnalistike zvoní umieráčik

Cez objektív sa pozeral na pád berlínskeho múru i nežnú revolúciu. Zažil zemetrasenie v Turecku, vojnu v Afganistane aj v Iraku. Zaznamenal genocídu v Rwande, následky desivej tsunami na Srí Lanke či pohreb pápeža Jána Pavla II. JAN ŠIBÍK hovorí, že jeho fotky nie sú brutálne, len ukazujú svet taký, aký je.

„Na veľa miestach, pri konfliktoch v Egypte či Líbyi, kde sa strieľalo, som videl veľa profesionálnych fotografov, ktorí používali iPhone.“

Je známy hlavne fotografiami vojnových konfliktov. Donedávna bol fotoreportérom a hlavným fotografom českého časopisu Reflex. Koncom minulého roka mu však bolo povedané, že v Reflexe už pre veľké fotoreportáže nie je miesto. Momentálne sa živí ako novinár na voľnej nohe, organizuje besedy, výstavy, workshopy... Práce fotoreportéra sa však nemieni vzdať. Fotožurnalistika ho baví a naplňuje. Je to pre neho osudová záležitosť. Medzi fotoreportérmi v Čechách i na Slovensku je Honza akousi legendou reportážnej fotografie. Ako vidí stav súčasnej reportážnej i bežnej fotografie, a kam podľa neho fotožurnalistika smeruje? S kariérou reportážneho fotografa začínal ešte za socializmu, niekedy v osemdesiatych, deväťdesiatych rokoch. Vyhrál konkurz na fotografa do Mladého sveta, čo ho naštartovalo. „Iné je, keď fotíte len tak, sami pre seba a iné, keď začnete fotiť pre niekoho. Táto práca ma veľmi bavila a naplňovala. Bol to pre mňa spôsob, ako

sa dostať do sveta. Fotenie ma bavilo vždy, no dovtedy som fotil len tak, rekreačne, napríklad zbierky svojich motýľov.“ V tej dobe nebolo obvyklé cestovať, no zhodou okolností si vybral práve fotenie udalostí vo svete. „Bolo to komplikované. Spočiatku som fotil pre mňa nezáživné reportáže z politických akcií. V tej dobe som si však uvedomil, že aj odtiaľ sa dajú priniesť dobré a zaujímavé fotky,“ spomína Jan. Svoju prvú zahraničnú cestu absolvoval v decembri v roku 1988. S Červeným krížom odletel fotiť následky zemetrasenia v Arménsku. „Nemal som žiadne skúsenosti, no organizovanie ciest, ako aj cesty samotné, sa mi zapáčili. Pripadalo mi veľmi zaujímavé spoznávať krajiny vo chvíľach, kedy sa v nich niečo deje.“

Z tmavej komory k Photoshopu

Ako sa fotožurnalistika vyvíjala, Honza sa vyvíjal s ňou. Predtým reportáže nemuseli byť až také aktuálne ako dnes. V dnešnej dobe víťazí rýchlosť a kvantita nad kvalitou

prinášaných informácií. Hlavný posun však nastal najmä v oblasti techniky. „Fotenie na film bolo o niečo menej praktické. No pri prechode z analógovej fotky na digitálnu som bol sentimentálny ako väčšina starších fotografov, a tak som sa k tomu odhodlal až okolo roku 2000. Od začiatku používam značku Canon, nie však kvôli nejakej láske k značke, skôr pragmaticky. Keď si kupujete stále ďalšie a ďalšie objektívy, neskôr sa vám to nechce meniť,“ hovorí. „Nikdy som nebol extra zdatný v tmavej komore pri vyvolávaní filmov a nefandím ani Photoshopu. Samozrejme, viem ho používať, no keď vidím kolegov, a to, čo dokážu vytiahnuť z fotky... to ja skutočne neviem. Uprednostňujem čo najjednoduchšiu úpravu. Fotkami sprostredkovať realitu takú, aká skutočne je.“ Digitál je pre neho prirodzeným vývojom fotografie. Za veľký krok vpred považuje fotenie mobilom. „Na veľa miestach, pri konfliktoch v Egypte či Líbyi, kde sa strieľalo, som videl veľa profesionálnych fotografov, ktorí

Revolúcia v Egypte 2011

Násilnosti po zemetrasení na Haiti

Zajatci Al-Káidy. Afganistan, 2002

používali iPhony. Mobilom fotím aj ja," hovorí fotoreportér. „Na Instagram som nedávno nahodil fotku, ktorú by som zrkadlovkou nikdy nespravil. Mega gýčová snímka pražského hradu s mrakmi pred búrkou. Scenéria pre telefón ako stvorená. Nedávno dokonca do agentúry Magnum prijali fotografa, ktorý fotí výhradne mobilom. A to už o niečom svedčí.“

Z printu na internet

O reportáže zo sveta je podľa neho čím ďalej, tým menší záujem. Spôsobené to je hlavne internetom. „Všetko je na webe a aktuálne. Avšak je to spôsobené aj ľudskou povrchnosťou. Ľudia si radšej prečítajú bulvárne články či rozhovor s nejakou celebritou, než reportáž z Ázie či z Afriky. Tých, ktorí o reportáže majú záujem, ubúda. Ďalším faktom je, že náklady na cestovanie sú vysoké, a tak nie je jednoduché sa niekam dostať. Redakcie vyčleňujú čoraz menej peňazí na zahraničné reportáže,“ konštatuje. Optimisticky nevidí ani budúcnosť fotoreportérov. „Uživiť sa ako fotoreportér v dnešnej dobe nie je jednoduché. Kedysi

s tým nebol problém, no v posledných rokoch sa z fotoreportérov stáva ohrozený druh. Veľa známych z môjho okolia, rovnako ako ja, si pripravba workshopmi. Je menší záujem o dobre fotky v novinách, no väčší záujem o fotenie ako také. Digitálny foťák či mobil má dnes už takmer každý a ľudia sa o fotografiu zaujímajú.“ Technický pokrok umožňuje fotografovať robíť čoraz lepšie a lepšie snímky. Avšak okrem kvality fotografií je ovplyvnená aj ich kvantita. V dnešnej dobe má foťák takmer každý, vďaka čomu sa denne na internet dostávajú kvantá fotiek. „Reportážna fotografia sa sama o sebe veľmi nezmenila. Technika umožňuje fotiť skoro všetkým, a vďaka technike sú fotky čoraz lepšie a lepšie. Avšak nie každý, kto má foťák, je fotograf. Aj reportážna fotografia môže byť dobrá a zlá. Fotka na internete nemá takú hodnotu ako vytlačená fotka v novinách,“ hovorí Honza. Ružovo nevidí ani vývoj fotografie v budúcnosti. „Uprednostnená je aktuálnosť a kvantita pred kvalitou. A to už lepšie nebude. Bežný človek medzi obyčajnou fotkou na internete a kvalitnou fotografiou

v časopise rozdiel nevidí. Je to len môj názor, no o pár rokov už fotožurnalistika ako taká nemusí vôbec existovať. Fotografia sa vyvíja úplne iným smerom,“ dodáva nakoniec.

Text: Júlia Kampfová
Foto: Archív Jana Šibíka

JAN ŠIBÍK

je český fotoreportér. Od roku 1993 bol hlavným fotografom pre časopis Reflex. Počas svojho pôsobenia podnikol viac ako dvesto ciest

do všetkých kútov sveta. Za svoju prácu získal dve hlavné ceny v súťaži Czech Press Photo, tretie miesto vo World Press Photo a ďalšie. Je laureátom ceny, ktorú udeľuje mesto Plzeň za šírenie myšlienok demokracie a obhajobu ľudských práv.

KAM KRÁČAŠ, FOTOŽURNALISTIKA DIGITÁLNEHO VEKU?

Túto otázku si kladiem, odkedy som sa začala o novinársku fotografiu intenzívne zaujímať. V rámci svojho výskumu k dizertačnej práci som zrealizovala množstvo rozhovorov s teoretikmi fotografie, kurátormi, pracovníkmi médií i s fotografmi samotnými. Počas nich vždy dostala priestor aj problematika budúcnosti fotografickej novinárčiny. Profesor Václav Macek zo Stredoeurópskeho domu fotografie v súvislosti s nástupom digitálnej techniky a internetu hovorí o postupnej likvidácii fotožurnalistiky. Nastala totiž doba, ktorá už od fotografa nevyžaduje remeselné zručnosti. Digitálny senzor fotoaparátu a čipy v počítačoch zvládnu všetku tú „alchýmiu“ za nás. Ktokoľvek bez vzdelania v odbore dnes môže zhotoviť technicky kvalitnú fotografiu postačujúcu pre potreby tlače.

Kompozícia a výpovedná hodnota záberu mnohokrát idú do úzadia. Náklady novinárskej fotografie sa znížili o hodnotu spotrebovaných materiálov a rapídne klesla aj cena práce fotografa. Redakcie nemajú záujem o dlhodobé reportážne projekty, obrovský materiál získavajú z fotobáň a tlačových agentúr. Stav fotografov v redakciách sú žalostne nízke, v niektorých interní fotografi už ani nie sú. A to nehovorím len o našom regióne. Denník Chicago Sun Times minulý rok prepustil všetkých svojich fotografov (medzi nimi boli i niekoľkonásobní víťazi World Press Photo) s cieľom znížiť náklady a posilniť video sekciu, ktorej budúcnosť je oproti fotožurnalistike omnoho svetlejšia. Na Slovensku je snaha kumulovať profesie – píšucim novinárom dávajú okrem textu na zodpovednosť aj zhotovenie fotografií, od fotografov sa zase okrem schopnosti kreatívne písať žiada aj ovládanie kamery a strihu. Fotožurnalistika je dnes na tom biedne,

ale nemôžem tvrdiť, že stojí na pokraji krachu. Práve naopak, sme svedkami postupnej transformácie profesionálnej novinárskej fotografie. Tú už v budúcnosti nebudú definovať témy spracované na základe zadania a financovania redakcie. Fotoreportéri už dnes pracujú na vlastných témach, ktoré sa snažia financovať cez fundraising a rôzne granty. Zo slovenských autorov takto pracuje Michal Burza, ktorý dokumentuje situáciu na Ukrajine a Tomáš Halász, ktorý v online magazíne MONO nedávno uverejnil rozsiahlu fotoreportáž z prezidentskej kampane Andreja Kisku. Takýto spôsob prežívania fotožurnalistiky v digitálnej internetovej ére nie je ideálny, avšak výstupy z takýchto projektov sú vždy dychvyrážajúce, pútavé s potenciálom vyhrávať svetové súťaže a získať uznanie verejnosti. Škoda len, že redakcie vidia potenciál v iných obsahoch.

Autor: Katarína Acélová

Ked' je aj kamera zbraňou

Po udalostiach na Ukrajine je celkom aktuálnou témou vojenská žurnalistika. Máme dostatok akreditovaných novinárov? Aké je to zúčastniť sa mierových misií? Aj o tom nám porozprával dokumentarista a bývalý hovorca ministerstva obrany ANTON FILLO.

Máte veľa skúseností s médiami. Robili ste v civilných aj vo vojenských periodikách, spolupracovali ste s tlačovými agentúrami, rozhlasom, boli ste hovorcom ministra obrany. Ktorá z týchto prác bola pre vás najväčším prínosom?

Každé moje pôsobenie ma posúvalo vyššie a vyššie a obohacovalo moje vedomie a znalosti o svete a pohyboch v spoločnosti.

Kde ste teda získali najviac skúseností?

Najviac mi pomohlo to, keď som bol vo svete. Práca na miestach, kde naozaj išlo o život, možno ani tak nie môj, skôr ľudí a vojakov, ktorých som videl. Bolo to pre mňa podnetom, aby som toho vydal zo seba ešte viac.

Boli ste na viacerých mierových misiách. Ako to tam vyzeralo? Čelili ste aj vy nebezpečenstvu?

Mnohí mi hovorili, prečo tam leziem, keď tam nemusím. Nemusel som chodiť na miesta, kde naozaj o niečo išlo, mohol som sedieť na svojej stoličke. Spomínam si, keď som bol prvýkrát v Juhoslávii, mal som zapožičanú Super VHS kameru, ťažkú asi 15 kg zo Slovenskej televízie a odmietali so mnou jazdiť naši vojaci, ktorí robili šóférov. Báli sa, lebo vždy keď som vytiahol kameru napríklad v neutrálnej zóne, okamžite na nás smerovali ďalekohľady zo všetkých strán a zároveň si nás brali na mušky aj ostreľovači. Kamera bola tiež akoby "zbraň" v rukách vojaka. Keď sa niečo natočí, tak protivník môže zistiť, čo sa tam všetko nachádza. Toto všetko sa vo vojne stále používa. Teraz sa filmuje z lietadiel alebo bezpilotných prostriedkov a mapuje sa tak situácia. Vojaci sa teda báli, aby sme sa náhodou nedostali na odstrel z jednej alebo druhej strany.

Stalo sa, že vám kameru aj násilne zobrali alebo zničili materiál, ktorý nechceli, aby bol zverejnený?

Nie. Situácia bola totiž taká, že som bol príslušníkom modrých prilieb. Mal som uniformu a ID kartu, ktorá dokazovala, že som príslušníkom mierových síl zo slovenského kontingentu vybraný

Vojaci sa báli vždy, keď som vytiahol kameru

ministerstvom obrany a mám právo robiť fotografie a zábery a získavať informácie pre médiá.

Kde všade ste boli v rámci modrých prilieb?

Nazývajú sa aj modré barety. Bol som na štyroch rôznych misiách, z toho dvakrát pod vlajkou OSN – rok v Juhoslávii, trištvrte roka vo Východnom Timore. Bol som aj na gruzínsko-čičenskej hranici pod Organizáciou pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe. Na štvrté misii som bol v Iraku. Tam to nebola ani tak mierová misia, ale ostrá – bojová v tom zmysle, že to bolo už v rámci koalíčných síl, ktoré sa zúčastnili operácie Iracká sloboda.

„Zobral by som všetkých politikov a politológov a poslal ich do prvej línie, aby vedeli, o čom je vojna.“

Tam ste teda boli už aj v ohrození života?

Áno. Išiel som tam vyložené s cudzími vojakmi. Bol som v medzinárodnej divízii Stred-Juh, kde boli vojaci z 25 štátov vrátane z Južnej a Strednej Ameriky.

Ako sa dá na tieto misie dostať?

Každý zástupca určitého média môže ísť do konfliktnej alebo bojovej zóny, keď o to

oficiálne požiadajú svoje ministerstvo obrany, ak tam má daná krajina svojich vojakov, alebo velenie dotyčného vojenského zoskupenia v danom regióne. Keď ho oficiálne zaregistrujú v konfliktnej zóne na velení oddelenia tlače, dostane preukaz. Tým pádom sú dotyční príslušníci koalíčných mierových alebo bojových vojsk povinní postarať sa o dotyčného novinára, lebo on je akoby VIP a velenie kontingentu preberá všetku zodpovednosť za jeho bezpečnosť.

Je to vo všetkých krajinách rovnako bez ohľadu napríklad na náboženstvo, zriadenie...?

Áno, je to jedno. Tak je v súčasnosti aj na Ukrajine. Novinári, ktorí prišli z rôznych krajín, sa mohli pohybovať na území Ukrajiny s tým, že majú oficiálne povolenie zo svojho printového či elektronického média. Dotyčný tlačový orgán v Kyjeve ich potvrdí, a potom idú na vlastnú päsť alebo v sprievode zástupcov Ukrajiny na určité miesta. Pozeral som sa, ako boli Česi v Kyjeve alebo iných mestách, a to predovšetkým na Kryme. Išlo najmä o akreditovaných novinárov. Tých vysielajú médiá do najdôležitejších krajín a hlavných miest. Napríklad my na Ukrajine ani v Moskve nemáme žiadneho akreditovaného novinára.

A v čom je háčik?

Ide o to, že my nemáme na ich pobyt peniaze. Česi tam majú akreditovaných novinárov z televízie, rozhlasu, no my nie. Pokiaľ sú oni akreditovaní v Moskve, tak sa môžu dostať všade, aj na Krym. Ide teda o určité striktné regule, že keď chceme mať post korešpondenta, musíme si svoj pobyt zaplatiť.

Kto hradil vám váš pobyt v zahraničí?

Ja som tam bol ako príslušník ministerstva obrany a moja práca, čo som robil, bola ako-by grátis, aby som informoval na Slovensku ľudí, aký je vývoj situácie. Ja som nehovoril o tom, čo bolo v hlavnom štábe mierových síl, lebo tam som chodil len občas, ale o tom, čo sa dialo v rajóne, v ktorom som sa nachádzal. Skoro každý deň som podával informácie buď do rádia, televízie alebo tlačovej agentúry.

Nemyslíte si, že je takáto žurnalistika veľmi subjektívna, keď je tvorená z pohľadu človeka, ktorý to prežíva? Kde je vlastne hranica objektivity vojenskej žurnalistiky?

Pochopiteľne, je to dobrá otázka. Ja som bol dole, ale nehovoril som o nejakých krvavých bojoch, to bolo pre mňa nepodstatné. Ja som ukazoval skôr tú inú stránku veci, predovšetkým ako tí ľudia, a to je jedno na ktorej strane, trpia nezmyselnosťou vojny. Aj moje otázky smerovali tam, prečo to vôbec politici dopustili? Tak isto keď som bol v Iraku, kládol som si polemické otázky, ako to vlastne je, ako sa cítia samotní vojaci.

Ako je to s akreditovanými slovenskými novinármi vo svete?

U nás väčšinou získavame informácie z oficiálnych tlačových agentúr a pomáhajú nám aj kolegovia z Čiech. Sú bohatší a majú viac korešpondentov po svete a aj v Moskve. Našich tam niektoré médiá vyslali, ale len jednorazovo, do Mukačeva, Užhorodu, Lvova, Kyjeva.

„Pre mňa je najväčší poznatok, že vojaci sú všetko obyčajní ľudia a chápu, čo je to zbraň.“

Tie filmy, ktoré ste vyprodukovali, boli pre ministerstvo obrany alebo pre STV?

Rôzne. Keď som bol v Juhoslávii, nakrúcal som kamerou z STV, ale len prvé dva mesiace. Potom som mal obyčajnú kameru a každý mesiac som chodil do Bratislavy. Bol to kúsok, nejakých 500 km. Vždy som zašiel do televízie do spravodajstva, tam som niečo zostrihal, a potom šiel do štúdia na besedu, kde som rozoberal, čo najzaujímavejšie sa stalo za posledné obdobie. Okrem toho som vytvoril

4 dokumentárne filmy pre STV, z toho tromi som obhajoval praktickú časť doktorandskej práce na VŠMU. Jeden film som nazval Cudzia vojna. Bola to téma našich Slovákov, ktorí žijú na území bývalej Juhoslávie, konkrétne vo Východnom Slavónsku pri Dunaji. Oni boli, dá sa povedať, vyše päť rokov zatvorení medzi dvomi znepriatelenými táborami. Ale ved' to je ich nová vlasť, kde žijú vyše 250 rokov.

Aký prínos mali tieto filmy a vaše pôsobenie v misiách?

Osobne si myslím, že ľudia sa aspoň zamysleli a začali si klást otázky. Bolo to vôbec potrebné? Bolo to vôbec k niečomu dobré, keď vzniká toľko utrpenia a ľudského nešťastia? Toto sú otázky, ktoré sa snažím nastoľovať. Médiá posledných dvadsať rokov ponúkajú len násilie a krváky, aby si ľudia zvykli, že to je normálny jav. No nie je. Stále tvrdím, že by som zobral všetkých politikov a politológov a poslal ich do prvej línie, aby vedeli, o čom je vojna, čo si myslia obyčajní ľudia a vojaci. Vtedy by už zabudli na tie slová, že chodíte bojovať. Pre mňa je najväčší poznatok, že vojaci, a je jedno z ktorého štátu, sú všetko obyčajní ľudia a chápu, čo je to zbraň. Že strieľa a zabíja, a preto sú mnohí proti vojne – na rozdiel od politikov a niektorých novinárov.

Vy ste boli aj ocenený 15 medailami. Za čo konkrétne ste ich dostali?

Za účasť a za to, že som niečo tvoril. Najviac ale pre mňa bolo to, že môj dokumentárny film „Na prvej línii“ venovaný našim i ďalším padlým pyrotechnikom v Iraku, bol ocenený v Ríme prvým miestom na Medzinárodnom festivale vojnových filmov v roku 2004.

Čo vás vlastne dotiahlo k dokumentárnym filmom?

Ja mám pôvodne vyštudovanú žurnalistiku a robil som od roku 1984 v televízii v Bratislave. Neskôr som písal scenáre pre publicistické relácie s vojenskou tematikou. Čiže všetky tieto veci, ktoré som najprv robil v mierových podmienkach, som začal robiť aj v bojových. Kúpil som si vlastnú digitálnu kameru a keď som bol v Gruzínsku, začal som po prvý raz filmovať.

Ktorý zážitok z mierových misií sa vám najviac vryl do pamäti?

Pri tom všetkom čo bolo, na mňa najviac zapôsobil jeden fakt – zrodenie ľudského jedinca. Boli to pôrody cisárskym rezom, ktoré robili naši lekári vo vojenskej poľnej nemocnici vo Východnom Timore. Tehotné domorodkyne prichádzali k nám v ťažkých stavoch, keď sa predtým trápiť celé dni. Deti sa im rodia biele,

Pripravení do terénu

až potom neskôr začnú tmavnúť. Ten zážitok, že naši vojaci – lekári a zdravotné sestry išli von do sveta, nie aby bojovali a striedali niekde v prvej línii, ale išli tam s ľudským cieľom, to je pre mňa najdôležitejšie. Operovali, liečili domorodcov, uskutočnili 50 ťažkých pôrodov, pomáhali na svet novej generácii a dávali tým deťom naše mená. Práve o nich je tiež dokumentárny film „V mene života“, ktorý bol nelen odvysielaný v televízii, ale ako prezentačný film poslaný našim Ministerstvom zahraničných vecí na všetky veľvyslanectvá sveta. Okrem toho naši vojaci v Juhoslávii či Iraku likvidovali muníciu, bomby a výbušniny. Čiže neboli v prvej línii, ale pomáhali tam, kde na nich vybuchovali nevinní ľudia. Som rád, že som bol medzi takými vojakmi, ktorí naozaj prinášali pomoc trpiacemu obyvateľstvu.

autor: Alexandra Gallisová
foto: archív Antona Filla

ANTON FILLO,

je absolvent fakulty vojenskej žurnalistiky na Vysokej vojenskej škole v ZSSR, absolvoval rigoróznú skúšku z medzinárodných

vzťahov na Vojenskej politickej akadémii v Bratislave a absolvoval doktorandské štúdium na Filmovej a televíznej fakulte VŠMU v Bratislave. Vyše 35 rokov pracoval vo vojenských a civilných médiách. Je autorom množstva článkov a reportáží, vytvoril viac ako pol stovky dokumentárnych filmov, ktoré boli odvysielané v rôznych televíziách. Bol hovorcom Ministerstva obrany SR a slovenských vojenských kontingentov v zahraničí. Zúčastnil sa štyroch zahraničných mierových misií a bol vyznamenaný 15 slovenskými a zahraničnými medailami za službu v ozbrojených silách a na misiách v prospech mieru. Autorsky pripravil dokumentárne filmy pre OSN, OBSE a koalície sily NATO.

V dabingu ide o každý detail

Poznáte ho podľa hlasu, no nevíete ako vyzerá. Jeho druhé „ja“ je vám dobré známe. Viete o kom je reč? Dabingový herec. V pokračovaní rubriky Jeden deň sa bližšie pozrieme na výrobu dabingu. Že to nie je med lízať, sa presvedčíte sami.

Tomáš Hallon svoju dabingovú kariéru odpálil ako dievčatko

V dabingových štúdiách sa popri mediálne známych tvárach často objavujú aj herci, ktorých veľmi na verejnosti nevidáť. O to lepšie ich poznáme podľa hlasu. Sú herci, čo herecké vzdelanie nepotrebujú, a napriek tomu sú úspešní. Jedným z nich je aj Tomáš Hallon, ktorý ma po celý deň sprevádzal v dabingovom štúdiu Trigon. Náš deň s dabingom začína popoludní. Hneď po príchode do štúdia ma víta režisér Stano Kráľ. Na prvý pohľad by som ho možno ani nespoznal, no keď otvoril ústa, vedel som, ktorá bije. Jeho hlas sa mi automaticky spojil s Johnny Deppom, známym z filmu Piráti z Karibiku.

Tvorba dialógov

Práce na dabingu začínajú od samotného režiséra. S filmom, ktorý mu je pridelený, sa musí dokonale zoznámiť. Niekoľkokrát si pozrie pôvodnú verziu a naštuduje si originálny scenár. Dôležitou etapou procesu spracovania cudzojazyčných filmov je tvorba dialógu. Tak, ako nie je možné natočiť dobrý pôvodný film bez dobrého scenára, tak nie je možné vytvoriť dobrý slovenský dabing bez dobrého dialógu. Príprava dialógu pre dabing je veľmi náročná. Ten stavia prekladateľa pred

problémy podobne ako dráma vo veršoch, okrem toho mu však prikazuje prispôbiť sa množstvu zvláštnych formálnych obmedzení. Podľa režiséra Kráľa musí byť preklad čo najpresnejší, ak ide o sitcom alebo komédiu. „Mal by to robiť už niekto, kto tie výrazy špecifikuje. Úpravca dialógov musí zosúladiť preklady, aby boli vtipné, aby odrážali istý slang. U nás nie je slang ešte stále povolený. Musí sa nahrádzať vierohodnosťou dialógov či už je to z prostredia geta alebo mafie,“ vysvetľuje seriálový Ross Geller alias Stano Kráľ.

Nie je herec ako herec

Podľa pocitu či intuície obsadí režisér jednotlivé postavy vo filme. Obsadenie napíše na papier aj s prípadnými alternatívami a odovzdá ho asistentke réžie. Tá má za úlohu obvolať hercov a zistiť či sú k dispozícii. Keď pozbiera voľné termíny, musí rozplánovať výrobu, a potom už nasleduje nahrávanie. Scenár je rozdelený na slučky, čo sú plus-mínus 30 sekundové úseky. „My sme platení od počtu slučiek, v ktorej naša postava prehovorí, respektíve. sa nejakým spôsobom ozve,“ hovorí Tomáš Hallon. Najväčšou výzvou dabingových režisérov je nájsť pre významného

zahraničného herca adekvátneho domáceho predstaviteľa. Kritériá, podľa ktorých si režisér vyberá hlasy do nového filmu či seriálu, sa rôznia. „Tak ako každý aj ja mám okruh hercov, ktorí mi najviac vyhovujú. Samozrejme, základom obsadenia je trafiť sa do veku, do farby hlasu, do správneho typu. V každom vekovom rozpätí mám v hlave svojich hercov. Nie je to však otázka protekcie, ale profesionality.“ Ako hovorí Tomáš Hallon, keď sa režisér trafi, získa asi 80 percent úspechu. Vtedy sa medzi dabingovým herectvom a pravým herectvom vytvára určité spojenie. „Je veľmi nepríjemné dabovať postavu, ktorá hercovi evidentne neseďí. V mojom prípade sú to najmä steroidoví navoraní playboyovia. Trápime sa s tým a znie to vyslovene zle. Naopak, keď to sadne, tak sa vo vás môžu v danom momente skutočne vytvoriť emócie, ktoré prežíva vaša postava. Ja som len amatér pohybujúci sa medzi hercami, takže sa k tomu „spojeniu“ dostávam len zriedka. Keď sa to však stane, prežívam úprimnú radosť z práce,“ dodáva Hallon.

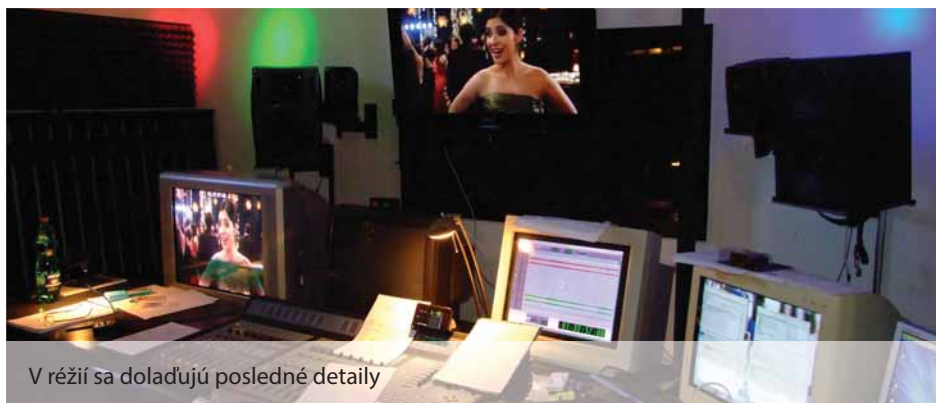
Pod lampou je najväčšie svetlo

Keď je všetko pripravené, herci pridedajú, nasleduje dabovanie. Spolu s Tomášom

vstupujem do štúdia. V celej miestnosti je tma, len na stole so scenárom svieti lampa. Pred nahrávaním si Tomáš ešte rýchlo prebehne očami scenár. Po krátkych inštrukciách od režiséra sa nahrávanie môže začať. Atmosféra na pracovisku je taká, ako na každom inom. Keď sa nestíha, nervózna, keď je dobrá partia, tak je veselo. „Vtedy človeku ani neprekáža, keď nahráva nejakú blbosť. Napríklad, keď sme v priebehu roka a pol nahrávali Rebelov, 400-dielnu mexickú týždňovskú telenovelu, tak som sa na výrobu vždy tešil, lebo sme sa pri tom naozaj výborne nasmiali.“ Nahrávanie tentokrát zvládol Tomáš na prvýkrát. Jeho začiatky však neboli také jednoduché. Začal dabovať už ako päť ročný. Vtedy však nevedel ešte čítať. „Zo začiatku mi predčítaval texty môj o sedem rokov starší brat. Takto sme prechádzali od slučky k slučke.“ S dabingom sa Tomáš zoznámil vďaka svojmu bratovi Mišovi. „Môj brat sa k dabingu dostal vďaka pozornému uchu režiséry Balgovej, ktorá mu dala príležitosť po tom, ako ho počula na recitačných pretekoch. V štúdiách párkrát videli aj mňa, Hallona menšieho, keď sme brata čakávali s mamkou. Opäť to bola Balgová, ktorá dala príležitosť aj mne, i keď som do toho strašne nechcel ísť, lebo som bol dosť plaché dieťa.“ Ak si myslíte, že jeho prvá postava bol chlapec, myľte sa. Podľa slov Tomáša ako päť ročný chlapec znel natoľko „unisexovo“, že svoju kariéru odpálil dievčatom. „Volalo sa Delia v seriáli Vôňa kvetov a vetra. Od toho momentu, ktorý vtedy podkopával moju detskú mužnosť, to ťahám už 16 rokov. Avšak už nejaký ten čas ma obsadzujú len na chlapcov.“ Aj keď sa zdá, že popri herectve vo filme alebo na javisku je dabovanie malinou, sám som sa presvedčil, že to tak nie je. Sledovať scenár pred sebou, pozeráť sa na obraz, počúvať pôvodný zvuk, vnímať režiséra a popritom hodnoverne hlasom zahrať postavu – to všetko musia dabéri zvládať. Ako hovorí Stano Kráľ, dabér by mal byť hotový profesionál. „To znamená, že buď by mal mať školu herectva, alebo by mal od detstva robiť rozhlasový dabing. Mal by mať talentové a technické predpoklady. Posadený hlas, dobrú dikciu, profesionálnu výslovnosť, asimiláciu. Študent herectva sa automaticky nestáva dabingovým hercom. Herec môže byť dobrý, ale technicky môže byť zlý.“

Nestačí len vidieť

Po nahrať a zostrihu dialógov v dabingu nasleduje tzv. mix. Úlohou zvukára je predovšetkým priblížiť zvuk jazykovej mutácii zvuku originálu tak, aby mal divák dojem, že postava vo filme hovorí jazykom, v ktorom dabing vzniká. Dbá na zrozumiteľnosť a používa prostriedky k dosiahnutiu čo

V réžii sa doladujú posledné detaily

najvernejšieho zvuku prostredia, v ktorom sa scéna odohráva. Keď divák zavrie oči, musí poznať, kde sa filmová postava nachádza. Či je v kostole, v múzeu, na stanici alebo v škole. Vytvoriť a spracovať jeden celovečerný film dokážu štúdiá aj za jeden deň. Podľa režiséra Stana Kráľa však čas na kvalite neuberá. „Po rozdelení Československa sa desaťnásobne začalo dabovať po slovensky. Absolútnou jednotkou bol vtedy český dabing, Slováci mali vtedy jeden slovenský film za týždeň. Podľa mňa sa slovenský dabing zlepšil tým, že sa vyrába už 22 rokov. Je to však otázka vkusu. Niekomu sa páčia slovensky dabované sitkomy, iným zase akčný český dabing. Za jeden deň dokážeme kvalitne spracovať jeden film. Aj keď sa mi to

zdá veľmi rýchlo.“ Podľa zákona o štátnom jazyku je povolené na Slovensku vysielanie programov aj v zrozumiteľnom jazyku, teda aj v češtine. Z toho vyplýva aj nemalý podiel českého dabingu vo vysielaní na slovenských televíziách a v distribúcii. „Prekladanie slovenských seriálov či filmov do češtiny nevidím ako práve najlepší nápad. České filmy u nás stále vysielame v češtine. Myslím si, že aj tie slovenské by mali chodiť v slovenčine. Hovorí sa, že mladá česká generácia oveľa horšie rozumie slovenčine. Ak je to pravda, tak niekedy je nutné film predabovať. Nie som ale tomu naklonený,“ hodnotí Kráľ.

Autor: Patrik Gerši
Foto: autor

ZNÁME HLASY, NEZNÁME TVÁRE

Bruce Willis / Ivan Krúpa	 	Armagedon, Dannyho dvanásťka, Expendables, Smrtonostná zbraň, Poliši, Šiesty zmysel, Vražedné myšlienky.
Tom Hanks / Dušan Cinkota	 	Anjeli a démoni, Da Vinciho kód, Stroskotanec, Terminál, Zelená mília, Zachráňte vojaka Ryana
Daniel Radcliffe / Marek Fašiang	 	Harry Potter, Žena v čiernom
Whoopi Goldberg / Zuzana Kronerová	 	Duch, Nevinný výlet, Sestra v akcii, Spoločníčka, Rudolf, Volajte ma Santa Claus
Brad Pitt / Marián Miezga	 	12 opíc, Dannyho jedenásťka, Klub bitkárov, Mečian, Pán a pani Smithovci, Spy game, Zoznámte sa, Joe Black
Cameron Diaz / Soňa Norisová	 	Charlieho anjeli, Masky, Prázdniny, Vanilkové nebo, Zatiaľ spolu, zatiaľ nažive, Svadobná noc
Gérard Depardieu / Ján Króner	 	Asterix a Obelix, Drž hubu, Gróf Monte Christo, Môj otec hrdina, Napoleon, Posledné Vianoce, Edith Piaf

Kolko stojí denné štúdium?

Autobus, obedy, káva z automatu, párty a potom taxík domov. No dobre, niekedy aj knihy a tlač materiálov. To všetko je bežná súčasť mesačných výdavkov pre každého z nás. Je pravda, že študenti majú hlboko do vrecka, aj keď u nás vysokoškolské štúdium spoplatnené nie je? Podľa ankety, ktorú vykonal časopis Atteliér, vyjde denného študenta mesiac na výške zhruba 200 eur a za 2 semestre to činí 2 000 eur.

200,- €

Natália, Dejiny umenia
zhruba 200 €/mesiac

Som z Prievidze a každý týždeň chodím domov, cesta stojí do 3€. Za intrák platím mesačne 50€ a zvyšných 120€ dávam na živobytie, jedlo a iné výdavky. Školu mám od pondelka do piatka, takže nebrigádujem. Najviac ušetrim na knihách, najmenej na posedeniach s kamarátmi.

Martin, FMK
zhruba 300€/mesiac

Rodičia mi prispievajú približne 150€ mesačne, z čoho si platím nájom. Faktúry za telefón si platím sám. Zarábam zhruba 150€, takže nežijem ako chudák, ale rozhadzovať sa tiež nemôžem. Žijem taký bežný život, opijem sa v pondelok, utorok a celý týždeň potom nemám čo jesť (smiech). Doprava ma veľa nestojí, ale sem-tam chodím taxíkom na Skladovú.

300,- €

400,- €

Lucia, angličtina v odbornej komunikácii
400€/mesiac

Dochádzam až z Bánoviec nad Bebravou, takže asi míňam viac ako priemerný študent. Cestovné na jeden deň ma stojí 10€. Moje mesačné výdavky sú okolo 400€. Do toho som už započítala aj knihy a výdavky na štúdium. Desiate si nosievam so sebou z domu.

Monika, AMES
150-180 €/mesiac

Míňam okolo 150€, niekedy aj 180€, záleží na tom, ktorý mesiac. Ubytovanie ma vyjde 80€, keďže bývam na priváte. Keď som v škole, dosť míňam na jedlo. Knihy ma veľa nestoja, zaplatím iba raz ročne za knižnicu.

180,- €

??? €

Adriana, AMES
nevie presne

Často cestujem, bývam v Štúrove. Ale cesta ma veľa nestojí, preto dochádzam domov a nebývam v Trnave. Obedy ma stoja okolo 2€ na deň v školskej jedálni, čo je mesačne približne 24€. Kupujem si aj desiatu, pitie a sladkosti, ale to nemám zrátané.

Alexandra, Pedagogická fakulta
nevie presne

Platím mesačne 47€ za ubytovanie, čo nie je veľa. Do školy chodievam autobusom, ale to sú drobné, možno 10€ mesačne. Jedlo si nosím aj z domu a často si varím obedy. Nie je to lacnejšie, ale v jedálni mi nechutí. Momentálne nebrigádujem. Snažím sa peniaze nerozhadzovať.

??? €

200,- €

Katarína, angličtina v odbornej komunikácii
200€/mesiac

Je to zhruba tých 200€ mesačne. Bývam doma a dochádzam každý deň, čiže stále cestujem. Najhoršie je, že medzi hodinami máme aj trojhodinové okná, ktoré musím nejakým spôsobom prečkať. Vtedy si ideme so spolužiakmi posediť do reštaurácie alebo kaviarne.

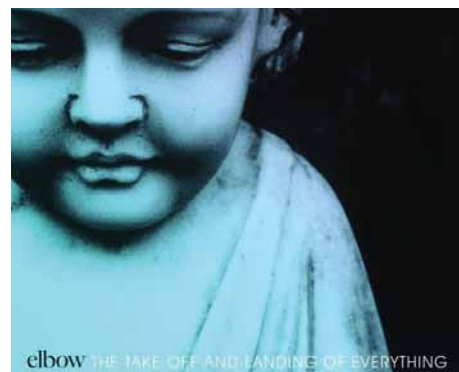
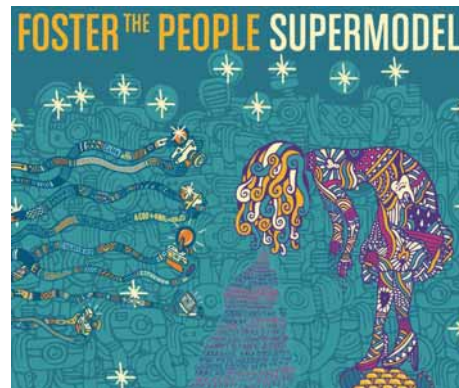
Foster The People – Supermodel

V Už po vypočutí niekoľkých sekúnd si povieť – stálo to za to. Tri roky nás interpreti obrovského hitu Pumped Up Kicks nechali čakať na nástupcu ich úspešného debutu Torches. To všetko im však odpustíte po započúvaní sa do ich nového albumu Supermodel, na ktorom nám Foster The People prinášajú 11 skladieb, z ktorých každá nesie v sebe určité čaro. Na albume nájdete pochopiteľne všetky tri nové doteraz zverejnené single, nechýba ani Coming Of Age, ktorý sa stal pilotným singlom a ktorý nás ubezpečil, že Foster The People sú späť v plnej sile a presne vedia, kam chcú smerovať. Supermodel vás určite zabaví, album je plný už úspešných, ale aj potenciálnych hitov, ktoré si nepochybne nájdu miesto v nejednom hudobnom rebríčku.

Elbow – The Take Off and Landing of Everything

Tí, ktorí mali možnosť vidieť Elbow na Pohode v roku 2012 určite vedia, čo znamená mať zimomriavky počas koncertu. Frontman Guy Garvey spolu s kapelou Elbow sú vždy zárukou kvalitného hudobného zážitku a výnimkou určite nie je ani ich najnovší počín, nahrávka The Take Off and Landing of Everything. Už svojím prvým singlom New York Morning ukázali, že sa budú držať svojho štandardu, ktorým Elbow nič nepokazia. Ak je teda táto kapela vašou srdcovou záležitosťou, ich najnovší album pre vás sklamaním určite nebude. Oproti poslednej nahrávke tu nájdete jemnejšie a jasnejšie melódie, ktoré sú v tomto prípade síce menej poetické, avšak pripraví vám tak necelú hodinku príjemnej atmosféry.

Autor: Lenka Molnárová

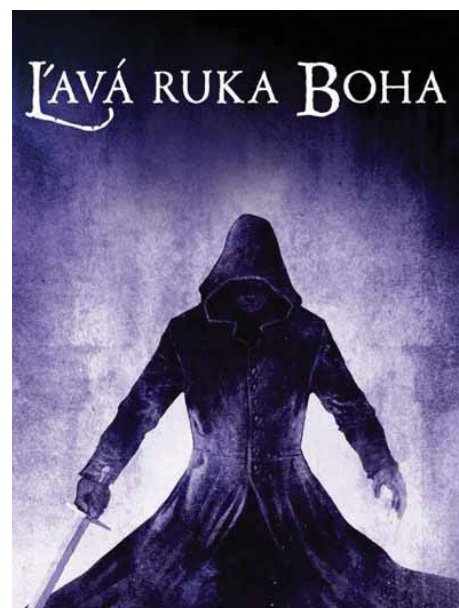

Ľavá ruka Boha

Ťažko sa vymýšľa dobrá fantasy, keď všetky fantasy príbehy boli už dávno vymyslené. Do takto nastaveného trhu pripĺaala trilógia Paula Hoffmana, ktorej posledná časť vyšla pred Vianocami. Pre porovnanie, väčšina fantastických príbehov obsahuje klasický vnútorný rozpor hrdinu, romantickú zápletku so šťastným koncom a nejakého toho draka alebo inú rozprávkovú postavičku. Trilógia Ľavá ruka Boha ani jedno. Hlavný hrdina, sirota Thomas Cale, je prorokom odsúdený zničiť celý svet. Po svojom úteku zo siroťinca vedeného mníchmi sa dostáva na kráľovský dvor, neskôr na bojové pole a zo všetkých síl sa snaží preplávať

životom nepovšimnutý. To samozrejme nejde podľa plánu, najmä nie vtedy, keď v ňom vrchnosť odhalí skvelého vojenského стратега. Bohužiaľ až po tom, čo sa ho pokúsia zabiť vyslaním na bojové pole. Či sa však stane Anjelom smrti tak, ako to predpovedali, si musíte prečítať sami. Objektívne povedané, najzaujímavejšie sú prvé dve knihy – Ľavá ruka Boha a Posledné štyri istoty. Završenie trilógie – Pod krídlami smrti je už len slabým odvarom prvých dvoch. Autor sa viditeľne snaží dokončiť dielo, no častokrát na úkor kvality obsahu. Za prečítanie však celá séria rozhodne stojí.

Autor: Lucia Škripcová

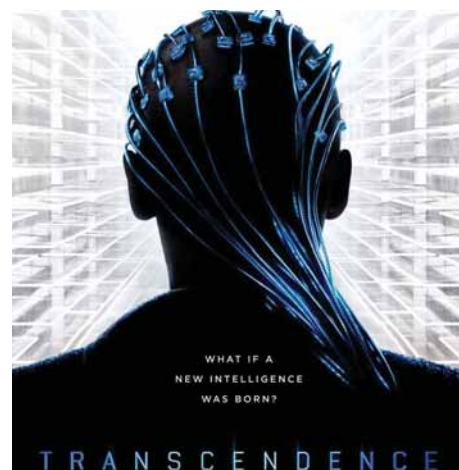

Transcendencia

Jedným z najočakávanejších filmov jari je rozhodne Transcendencia. Režisérsky si ho zobral pod svoje krídla bývalý dvorný kameraman Christophera Nolana (Počiatok, Temný rytier). V hlavnej úlohe sa vyskytne Johnny Depp, podstatnú úlohu v snímke dostal aj uznávaný Morgan Freeman. V hlavnej úlohe spoznáваме vedca Willa Castera, ktorý sa snaží splniť si svoj veľký sen – vytvoriť

počítač, ktorému nechýba umelá inteligencia a emócie. Prazvláštne objavy sa však nepáčia istej skupine ľudí, a tak je na Willa spáchaný atentát ešte pred dokončením jeho najnovšieho diela. To však celý proces ešte urýchli. Jeho vedomie je nahrané do počítača, a tak sa stane Will prakticky nesmrteľným. Celá situácia sa však čoskoro vymkne spod kontroly. Z prelomového objavu je tak zrazu globálna hrozba.

Autor: Ján Janočko

MAD TT? OMG!!!

Odkedy som prišiel študovať do Trnavy, neďa mi spávať Mestská autobusová doprava. Nemám na mysli vodičov, ktorí sú ku vám takí príjemní, ako keby ste im zjedli obed, jazdia akoby sedeli v Tatre S3 plne naloženej hnojom a niektorí z nich asi nemajú svedomie, nakoľko som bol párkrát svedkom toho, ako takmer odtrhli chodcoviu hlavu späťkom. Nad tým, že nové ISICy sa nemajú radi s terminálmi v autobusoch sa už ani nepozastavujem. To, čo ma skutočne trápi, je „častá“ premávka liniek, ktorá je na krajské mesto ohromujúca, nehovoriac o počte liniek, ktoré v Trnave sú. Napríklad, ak sa chcem dostať zo Skladovej ulice niekde k Jame, tak sa to nezaobíde bez minimálne jedného prestupu s prinajmenším polhodinovým čakaním

na druhý autobus. Aj toto by však bolo v pohode a stále sa to dá prejsť aj po vlastných, pokiaľ nemáte rozvrh hodný obdobného ocenenia ako je *Zlatá Malina*. Čo ak máte hodinu na presun zo Skladu do Jamy presne cez obed? Nebudete jesť? To je predsa nezdravé! Nepôjdete na prednášku? Nemorálne! Môžete to vyriešiť taxíkom, aby ste stihli oboje, no pre jedného človeka je to dosť nákladné. Za tú cenu mám 0,71 krabičky Marsiek. Možno si poviete, že by som mal prestať fajčiť. Neviem však, ako by som potom zvládol podobné situácie. A možno by mohla škola kúpiť hoci aj starú Karosu, zaplatiť šoféra a zaviesť trasu Sklad → Herdu → Jama a naspäť. A tých 40 centov, ktoré vieme dať MHD, by sme dávali škole.

Július
Tamáš

Jarné prebudenie

Dnes ráno som sa zobudila do prvého jarného dňa. Keďže predošlý deň bol veľmi namáhavý a ja sa rada vyvaľujem v posteli, neplánovala som opustiť periny skôr ako pred obedom. Nijako sa však nelíšim od ľudí, ktorí hneď po rozlepení očí čekujú facebook, a tak som schmatla z nočného stolíka svoj smartfón, nech som v obraze už od rána. Hneď na mňa vyskočil status mojej kamarátky o tom, že dnes je prvý jarný deň a zároveň Deň šťastia. Z nejakých nevysvetliteľných dôvodov ma to tak nakoplo, že som okamžite vyskočila z postele, otvorila okno a nadýchla sa čerstvého vzduchu. Dodalo mi to neuveriteľnú energiu a chuť smiať sa, a tak som sa rozhodla, že dnes budem celý deň rozdávať svoj úsmev. Ako prvú som v kuchyni „prepadla“ svoju maminu, ktorú som silno

objala a popriala jej krásne ráno, začo sa mi aj ona odovdčila srdečným úsmevom. Mojou myšlienkou však nie je ukázať vám, ako som spríjemňovala deň všetkým ľuďom v mojom okolí, ale skôr poukázať na to, aby ste si naozaj vážili ľudí, ktorých ľúbite, a to nie len vo svetovom Dni šťastia, ale každý jeden, ktorý s nimi strávite. Ja sama veľmi dobre viem, že nie vždy sa to dá, hlavne, ak človek prežíva ťažké obdobie. Prešla som si tým aj ja a nevedela som sa tešiť zo života, nič ma nebavilo, chodila som ako človek bez duše. No v jedno pekné ráno som sa zobudila s takým elánom a chuťou do života, že sa mi všetko začalo dať. A preto verím, že šťastie si človek pritiahne k sebe sám tým, že bude pozitívne myslieť, bude sa tešiť zo života, milovať svojich blízkych a radowať sa z každej maličkosti.

Martina
Judinyová

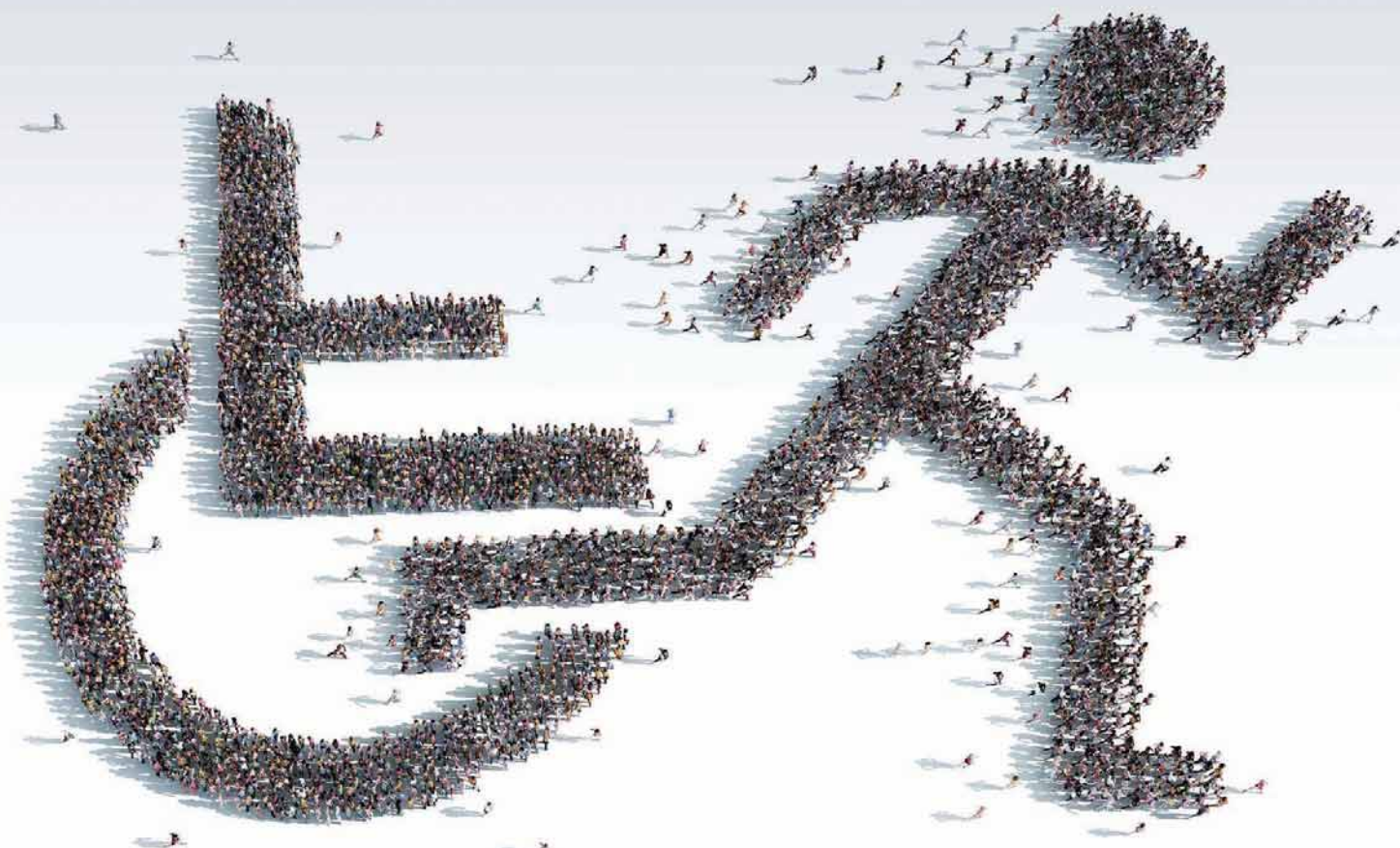
Prečo si dopriať spánok?

Už dlhšiu dobu ma fascinujú témy a rozhovory týkajúce sa spánku. Prečo vlastne spíme? Prvé, čo pochopiteľne každému prejde po rozum, je obnova energie a regenerácia tela. Spánok má však omnoho viac funkcií, akoby sa mohlo zdať. Pomáha nám usporiadať a zorganizovať si myšlienky tak ako pri bdelom stave nie je jednoduché, ba až nemožné. V praxi to môžeme postrehnúť napríklad pri učení sa na skúšky, keď si niečo nie a nie zapamätať, ale po „prespaní“ v tom máme náhle jasno. Okrem spomenutého prichádza so spánkom aj nepoznaná zábava. Neuróny, ktoré počas bdelosti zabraňujú halucináciám, sú pri spánku potláčané. Vďaka nim sa

nám zdajú sny tak skutočné. Až po prebudení si uvedomíme, že to bol len sen, ak ho, samozrejme, vzápätí nezabudneme. No a aké množstvo spánku by sme si vlastne mali denne dopriať? V priemere by to malo byť okolo osem hodín, každý z nás však vie, že tomu často tak nie je. Najmä kvôli skorému vstávaniu do školy a práce alebo iným povinnostiam. V takýchto prípadoch spíme iba približne 6 hodín či dokonca menej. No to jednoducho nestačí. Nedostatok spánku môže mať za následok slabšiu pamäť a kreativitu, zlé úsudky a v neposlednom prípade aj priberanie na váhe. Skúste sa teda na spánok pozrieť trochu inak.

Matej
Rumanovský

**BEŽÍME
PRE TÝCH, KTORÍ NEMÔŽU
PRIHLÁSTE SA UŽ TERAZ**

V JEDEN DEŇ V ROVNAKOM ČASE PO CELOM SVETE

4. MÁJA 2014

**12.00 H. SLOVENSKO
BRATISLAVA**

WINGSFORLIFEWORLDRUN.COM/SK